

Päivä erillään arjesta

Mustasaari-kortti kokonaisvaltaisen diakoniatyön
muotona

Leena Miettinen

Elina Vitkala

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2022

Sosionomin tutkinto-ohjelma AMK

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

MIETTINEN, LEENA & VITKALA, ELINA:

Päivä erillään arjesta

Mustasaari-kortti kokonaisvaltaisen diakoniatyön muotona

Opinnäytetyö 44 sivua, joista liitteitä 8 sivua
Huhtikuu 2022

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa Mustasaari-kortin myöntämisprosessista. Tarkoituksena oli tehdä prosessi näkyväksi. Mustasaari-kortti on Helsingin seurakuntayhtymän ainutlaatuinen, diakonisen avustamisen muoto. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Helsingin seurakuntayhtymä.

Opinnäytetyössä käytetään kuvailevaa tutkimusmenetelmää. Työssä käsitellään Mustasaari-kortin myöntämisprosessia sekä kortin myöntämisprosessin eroja seurakuntien välillä. Tutkimusmateriaali kerättiin Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyöntekijöiltä sähköisellä kyselyllä. Tämän lisäksi käytettiin Mustasaari-korteista laadittuja tilastoja.

Tulosten mukaan Mustasaari-kortin myöntämisprosessi on työntekijöille selkeä. Vastaaajista 90 % ilmoitti kortin tukevan asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Yleisin myöntämisperuste oli erilaiset taloudelliset haasteet. Mahdollisina kehitysideoina esitettiin Mustasaari-kortin digitaalista kehittämistä, kortin ulkoasun parantamista, erilaisia aktiviteetteja saarella sekä kortin käyttöajan pidentämistä.

Tutkimuksen mukaan seurakuntien välillä on eroja kortin myöntämisessä. Nämä erot eivät korreloi seurakuntien koon tai seurakuntien ja Mustasaaren välillä olevan etäisyyden mukaan. Erot Mustasaari-korttien myöntämisessä johtuvat mahdollisesti työntekijöiden henkilökohtaisesta suhteesta Mustasaareen tai siitä, kuinka tuttu konsepti Mustasaari-kortti on aiemman työhistorian perusteella. Kehitysehdotuksena on Mustasaari-korttien käyttäjäkokemuksen kerääminen anonyymisti.

Asiasanat: diakoniatyö, taloudelliset haasteet, Mustasaari-kortti

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Program in Social Services
Name of the Option

MIETTINEN, LEENA & VITKALA, ELINA:
Day away from the Ordinary
Mustasaari Card as a Part of Holistic Diaconal Work

Bachelor's thesis 44 pages, appendices 8 pages
April 2022

The purpose of this thesis was to make visible the process of issuing the Mustasaari Card. The card is part of diaconal support of the diaconal work of Helsinki Lutheran parish. The partner for the research was the Parish Union of Helsinki.

The research uses the descriptive method. The study is an answer to the questions "What is the process of issuing the Mustasaari Card" and "What are the differences between the parishes issuing the card?". The data was collected through an online questionnaire for the Parish Union diaconal workers. Furthermore the statistics about the card were used.

Based on the results the process of issuing the Mustasaari Card is clear. 90 % of the answers stated that the card supported the client's overall wellbeing. The main grounds for offering the card are based on economical challenges. The possible development ideas were about digital rationalization, the card's appearance, the possibilities for different activities and the extension of the card used by dates.

The findings of the research suggest that there are differences between parishes in terms of issuing the card. These differences do not correlate to the size of parish or to the distance from Mustasaari. As a conclusion it can be stated that the differences are based on the employers' personal decisions on whether to offer the clients the card to the clients. A suggestion for a future development is a collection of anonymous user experiences.

Key words: diaconal work, economical challenges, Mustasaari Card

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MUSTASAAREN TOIMINTAKESKUS	6
	2.1 Mustasaaren historia	6
	2.2 Helsinkiläisten kesäparatiisi	7
3	MUSTASAARI-KORTTI	10
	3.1 Mustasaari-kortin syntyhistoria	10
	3.2 Kortin myöntämisen periaatteet ja niistä tiedottaminen	11
4	DIAKONIAITYÖ KOKONAISVALTAISENA KOHTAAMISENA	13
	4.1 Mitä on diakoniatyö?	13
	4.2 Diakoniatyön muutos laman myötä	15
	4.3 Diakoniatyö Helsingin seurakuntayhtymässä	16
5	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUS- KYSYMYKSET	18
6	OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA TOTETUS	19
	6.1 Tutkimusmenetelmä	19
	6.2 Tutkimuksen toteutus	20
	6.3 Tutkimuksen eettisyys	21
7	TUTKIMUSTULOKSET	23
	7.1 Vastaajien taustatiedot	23
	7.2 Mustasaari-korttiin liittyvä tiedonkulku	25
	7.3 Mustasaari-kortin merkitys	27
	7.4 Mustasaari-kortin myöntäminen ja kehittämisideat	30
	7.5 Mustasaari-kortit tilastojen valossa vuosina 2014–2021	33
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
	8.1 Mustasaari-kortin myöntämisprosessi	36
	8.2 Erot seurakuntien välillä	38
	8.3 Mustasaari-kortti kokonaisvaltaisena auttamisena	40
9	POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	49
	Liite 1. Mustasaari-korttien myöntämisohjeistus työntekijöille	49
	Liite 2. Mustasaari-korttipohjat aikuisille ja lapsille	50
	Liite 3. Webropol-kysely	51

1 JOHDANTO

Mustasaaren toimintakeskus kuuluu Helsingin seurakuntayhtymään, ja se on toimintaperiaatteeltaan voittoa tavoittelematon. Kirkko Helsingissä -strategiaan pohjautuen Mustasaaren tavoite on olla kaikille helsinkiläisille avoin matalan kynnyksen kesäkohde. Heikompiosaisten tukeminen ja puolustaminen ovat saaren toiminnan ytimessä. (Kirkko Helsingissä -strategia vuoteen 2020.) Opinnäytetyömme aihe, Mustasaari-kortti, liittyy molempiin strategisiin tavoitteisiin. Yhteistyökumppanimme toimii Helsingin seurakuntayhtymä.

Mustasaari-kortti on ainutlaatuinen, diakonisen avustamisen muoto. Se on Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyöntekijöiden myöntämä lahjakortti seurakunnan alueella asuville vähävaraisille ihmisille. Kortteja voi myöntää myös yhteisen seurakuntatyön diakonian alaisuuteen kuuluva työntekijä. Mustasaari-kortti tarjoaa käyttäjälleen yhden virkistyspäivän Mustasaassa, ja sen tarkoitus on tukea vaikeassa tilanteessa eläviä perheitä tai yksilöitä. Korttiin liittyviä osapuolia on kolme: kortin myöntävä työntekijä, kortin käyttäjä sekä palveluntarjoajana ja vastaanottajana toimiva Mustasaari.

Opinnäytetyömme tarkoitus on tutkia Mustasaari-kortin myöntämisperusteita ja -prosessia Helsingin seurakuntayhtymän eri seurakunnissa ja yhteisessä seurakuntatyössä. Hyödynnämme myös tilastotietoja aiemmilta vuosilta. Mustasaari-korttiin liittyvää tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Mahdollisia kortin myöntäviä diakoniatyöntekijöitä on Helsingin seurakuntayhtymässä yhteensä noin 80. Keräsimme tietoa kortteja myöntäviltä työntekijöiltä kyselyn avulla kesällä 2021. Mustasaari on kummallekin opinnäytetyöntekijälle tuttu ja tärkeä paikka. Leena Miettinen on työskennellyt saassa vuodesta 2007 alkaen ja toiminut toiminnanjohtajana vuodesta 2011 lähtien. Elina Vitkala on puolestaan aiempien työ-, vapaa-aika- ja opiskelutehtäviensä kautta tutustunut saareen eri yhteistyömuotojen kautta.

2 MUSTASAAREN TOIMINTAKESKUS

2.1 Mustasaaren historia

Mustasaarella on pitkä historia. Alun perin saari on ollut Lauttasaaren alueen laidunsaari. Arkkitehti Gustav Florentin Granholm (1836–1922) osti saaren vuonna 1884 perheensä kesänviettopaikaksi. Saaren maamerkinä toimiva päärakennus on Granholmin suunnittelema ja rakennuttama vuonna 1888. Granholmin kuoleman jälkeen perikunta myi saaren Helsingin kaupungille vuonna 1926. Saari toimi kaupungin omistuksessa kansanpuistona, ja päärakennusta vuokrattiin kahvila- sekä ravintolakäyttöön. (Hosio ym. 2006, 9–17.)

Mustasaaren kirkollinen historia alkoi nuorisopastori Heimer Virkkusen talvisesta hiihtoretkestä Mustasaareen vuonna 1930. Hän ihastui saaren kauneuteen ja alkoi ideoida nuorille suunnattua seurakunnallista kesäkotitoimintaa. Tuloksellisten neuvottelujen myötä vuonna 1931 Helsingin kaupunki vuokrasi yhden rakennuksen seurakunnalle ja seuraavana vuonna koko saaren. (Hosio ym. 2006, 18–27.) Mustasaaresta muotoutui 1930-luvulla vahva seurakunnallisen nuorisotyön keskus. Saaren toiminta koostui erilaisista hartauksista, seuroista, iltanuotioista ja jumalanpalveluksista. Hengellisen toiminnan lisäksi saarella myös pidettiin lakiaisjuhlia ja pelattiin lentopalloa. Saarella on osansa myös Suomen urheiluhistoriassa, sillä Mustasaarella sijaitsee Suomen ensimmäinen lentopallokenttä. Heimer Virkkunen toi lajin Suomeen Amerikan opintomatkaltaan. Lajia kutsuttiin aluksi kaaripalloksi. (Hosio ym. 2006, 16–27.)

Saarella on merkittävä rooli Suomen rippikouluhistoriassa. Vuonna 1948 Mustasaarella alkoi säännöllinen leirimuotoinen rippikoulutoiminta. Sen jälkeen se levisi myös muualle Suomeen. Nuorten leiritoiminta muuttui päivätoiminnaksi vuonna 1968, ja sen jälkeen saari kehittyi uudenlaisen nuorisotyön keskuksiksi. Sen näkyvimmäksi muodoksi tuli kaksi vuotta myöhemmin, paljon mielipiteitä herättänyt, Suomen evankelisluterilaisen kirkon ensimmäinen disko, Klubi 70. Parhaimpina iltoina disko keräsi jopa 200 nuorta. Erilaiset ajankohtaiset yhteiskunnallisia teemoja käsittelevät keskusteluillat olivat suosittuja ja vasemmistovaikutteet näkyivät myös saaren nuorisossa. Saarella tarjottiin myös huumevalistusta,

kun keskelle diskoa tuotiin iso ruumisarkku muistuttamaan huumeidenkäytön seurauksista. Joukko saaren nuoria lähti erilaisiin tapahtumiin huolehtimaan päihdyneistä nuorista. (Hosio 2006, 73–115.) Nykyisin toiminta tunnetaan nimellä Saapas (Palveluoperaatio Saapas n.d.).

Mustasaarelle ominaista on ollut ajan hermolla eläminen ja reagoiminen vallitsevaan ympäristöön ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Nuorisolle suunnattu toiminta alkoi väistyä 1970-luvun puolivälissä, kun saaresta kehitettiin kaikenikäisille suunnattu vapaa-ajankeskus. Toiminta oli vahvan yhteisöllistä. Saarella alettiin myydä luomumysliä, ja ekumeeniset, ekologiset ja rauhaan liittyvät kysymykset muodostuivat tärkeäksi osaksi saaren hengellisyyttä ja toimintaa. Laman seurauksena, 1990-luvun alussa, Mustasaarella keskityttiin työttömien ja päihdekuntoutujien parissa tehtävään toimintaan sekä talkootyöhön, ja diakoniatyöstä tuli merkittävä osa saaren elämää. Helsingin seurakuntayhtymä osti Mustasaaren omakseen vuonna 2000, jolloin lähes 70-vuotinen vuokraustoiminta päättyi. Saarella tehtiin mittava remontti 2000-luvun alussa. (Hosio ym. 124–159.)

2.2 Helsinkiläisten kesäparatiisi

Mustasaari sijaitsee Helsingin länsipuolella Seurasaarenselällä, ja on yksi Helsingin suosituista kesäsaarista. Muita kesäkohteita ovat esimerkiksi Isosaari, Lonna, Seurasaari, Suomenlinna, Pihlajasaari ja Vallisaari (Helsingin saaret, vesireitit ja merellinen Helsinki n.d.). Mustasaaren erityisiä piirteitä ovat päihteettömyys, lapsiystävällisyys ja helppokulkuinen maasto. Saari sopii lastenvaunuilla ja apuvälineillä liikkuville. Mustasaarella on uimaranta, leikkikenttä ja luontopolkuja. Kesä-elokuussa saarella on kotieläimiä, kuten lampaita, kanoja sekä kaneja. Saarella on myös vierasvenelaituri sekä kanoottien rantautumispaikka. Mustasaaren pinta-ala on noin kuusi hehtaaria. (Mustasaaren toimintakeskus n.d.)

Saaren rakennuksiin kuuluvat kappeli ja päärakennus, jossa sijaitsevat kahvila, keittiö, ruokailutilat ja toimisto. Tämän lisäksi saarella on sauna, venevaja, kaksi kokousrakennusta sekä huoltorakennuksia ja grillauskatos (kuva 1). Mustasaari on yhdistetty kävelysillalla pienempään luonnonvaraiseen Hevossaareen. Mustasaaren ja mantereella sijaitsevan Kaskisaaren välillä on huoltosilta. Silta ei ole avoinna yleisölle, vaan sen käyttö on rajoitettu ainoastaan huolto-, henkilökunta- ja pelastuskäyttöön. (Mustasaaren toimintakeskus n.d.)

KUVA 1. Mustasaaren toimintakeskus

Mustasaari on avoinna kesäisin toukokuusta syyskuulle saakka. Aukiolon alku- ja loppukausi ovat varattu pelkästään ryhmävierailulle. Saari on auki kaikille kävijöille koulujen päättymisestä niiden alkamiseen saakka. Saareen pääsee Töölön Taivallahdesta lähtevällä vuoroveneliikenteellä, ja matka kestää noin 15 minuuttia. (Mustasaaren toimintakeskus n.d.)

Mustasaari on nykyisin kaikenikäisten, perheiden ja erilaisten diakonisten ryhmien kesäinen keidas. Saaren toiminta on suunnattu kaikille helsinkiläisille. Sekä yksityishenkilöt että ryhmät tekevät saareen päiväretkiä. Yöpymismahdollisuutta saarella ei ole. Lounasta on tarjolla päivittäin ja kahvila on tunnetuin suurista korvapuusteistaan. Arkista toimintaa rytmittävät päivittäiset hartaudet kappelissa ja

sunnuntaisin messu. Kesä-elokuussa saarella toimii lasten kesäteatteri. Saaren eläimet (kuva 2), uimaranta ja leikkipuisto houkuttavat lapsiperheitä. (Mustasaaren toimintakeskus n.d.)

KUVA 2. Lampaat venevajalla (Timo Ollila 2017)

Mustasaarella vierailee vuosittain noin 20 000 henkilöä kesäkauden aikana. Mustasaaren kävijätilastot sisältävät ainoastaan lautan kautta saareen tulleet vierailijat. Tämän lisäksi saarella vierailee runsaasti veneilijöitä ja melojia. Heitä on kesäkauden aikana keskimäärin noin 2000 henkilöä. (Mustasaaren tilastot 2014–2021.) Koronatilanteen tuomien rajoitusten vuoksi saari oli suljettu yleisöltä kesän 2020. Kesällä 2021 saari oli avoinna yleisölle lyhennetyn ajan 8.6.–15.8. Koronatilanne viivästytti saaren avaamista, ja saari suljettiin jo elokuun lopussa. (Mustasaaren toimintakeskus n.d.)

3 MUSTASAARI-KORTTI

3.1 Mustasaari-kortin syntyhistoria

Mustasaari-kortti on lahjakortti, joka on tarkoitettu Helsingin seurakuntien alueella asuvalle helsinkiläiselle. Kortin myöntää Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyöntekijä oman harkintansa mukaan diakonisin perustein. Kirkkoon kuulumattomuus ei ole este kortin saamiselle. Diakoniatyössä ihmisiä autetaan kysymättä uskontokuntaa tai kirkon jäsenyyttä (Talousapua ja neuvontaa n.d.).

Mustasaaren toiminnanohjaajana vuosina 1987–1997 työskennelleen Aila Mäkinen mukaan Mustasaari-kortit otettiin käyttöön ensimmäisen kerran 1990-luvun alun lamavuosina. Idea lähti liikkeelle havainnosta, että saarella vierailevat ihmiset olivat eriarvoisessa asemassa. Esimerkiksi päihdetaustaisilla perheillä tai mielenterveyskuntoutujilla ei ollut varaa välttämättä edes lauttalippuun, saati saaren muuhun tarjontaan, kuten ruokailuun. Mustasaaren työntekijät tekivät diakoniatyöntekijöille ehdotuksen, että he voisivat perustaa kortin, joka sisältää matkan, lounaan sekä pullakahvit koko perheelle. Ideana oli, että ihmiset voisivat tulla oman aikataulunsa mukaan, kuten kaikki muutkin saarella vierailevat. Mustasaari huolehti korttien painatuksesta, ja diakoniatyöntekijät antoivat niitä asiakkailleen harkintansa mukaan. Sen jälkeen Mustasaaren työntekijät lähettivät laskun seurakunnille. Mitään virallista hallinnollista päätöstä asiasta ei tehty, vaan asia sovittiin suoraan Mustasaaren ja diakoniatyöntekijöiden välillä. (Mäkinen 2021.)

Korttien lukumäärästä ei ole tilastoja ensimmäisiltä vuosikymmeniltä. Kortteja laskutettiin Mäkinen mukaan 1990–2000-luvun alkupuolella vuosittain arviolta noin 700–1000 kappaletta. Alussa kortteja myönnettiin myös kiitokseksi seurakunnan toimintaan osallistuneille vapaaehtoisille. (Mäkinen 2021.) Mustasaari-kortit ovat olleet lamavuosista lähtien yhtäjaksoisessa käytössä joka kesä, aina kun saari on ollut auki.

3.2 Kortin myöntämisen periaatteet ja niistä tiedottaminen

Mustasaari-kortti on aina henkilökohtainen. Kortin voi myöntää vain yksittäiselle henkilölle tai perheelle, jolloin jokaiselle perheen jäsenelle myönnetään oma kortti. Ryhmävierailussa sitä ei voi käyttää. Alun perin käytössä oli myös perhekortti, mutta ajan myötä siitä luovuttiin hinnoitteluun liittyvistä kysymyksistä johtuen. Kortti on voimassa seitsemän viikkoa ja oikeuttaa yhteen päivävierailuun saarella juhannusviikosta alkaen aina elokuun ensimmäisen viikon loppuun saakka.

Mustasaari-kortit myönnetään diakoniatyöntekijän ja asiakkaan välisessä henkilökohtaisessa kohtaamisessa. Tapaaminen voi olla asiakkaan kotona, diakoniavastaanotolla tai muussa sovitussa paikassa. Työntekijä harkitsee, kuka asiakkaista hyötyy kortista. Kortin myöntäjät ovat pääasiassa diakoniatyöntekijöitä, mutta joukossa voi olla myös pappeja ja nuorisotyönohjaajia. Mustasaari-kortin saatuaan asiakas tulee haluamanaan päivänä vierailulle saareen kortin voimassaoloaikana. Korttiin sisältyvät lauttamatkat, lounas, korvapuustikahvit sekä lapsille pillimehu ja jäätelö. Mustasaari on kuuluisa suurista korvapuusteistaan, ja siksi on tärkeää, että se sisältyy korttiin.

Mustasaareen saavuttuaan asiakas palauttaa kortin kahvilan työntekijälle, jolta hän saa lounas- ja kahviliput. Sen jälkeen käytetyn kortin käsittelystä vastaa Mustasaaren toimiston työntekijät. He huolehtivat laskun lähettämisestä kortin myöntäneen seurakunnan diakoniatyöntekijälle vierailun jälkeen. Lasku maksetaan diakonian määrärahoista. Laskutettujen korttien kokonaismäärä on vuodesta 2014 alkaen on vaihdellut 650–950 kappaleen välillä (Mustasaari-kortti-tilastot 2014–2021). Kyse on siis merkittävästä kävijämäärästä.

Helsingin seurakuntayhtymään kuuluu 20 seurakuntaa, joista jokaisessa työskentelee vähintään yksi tai useampi diakoniatyöntekijä (Helsingin seurakuntayhtymän hallinto ja organisaatio 2021). Mustasaaren toiminnanjohtaja vastaa kortteista tiedottamisesta diakoniatyöntekijöille. Hän osallistuu vuosittain maaliskuussa järjestettävään diakonian työalavastaavien kokoukseen ja kertoo myöntämiseen liittyvät periaatteet, korttien hinnat ja mitä palveluita kortti pitää sisällään. Kokouksissa on läsnä jokaisen seurakunnan ja yhteisen seurakuntatyön

diakonian työalavastaavia tai lähijohtajia. Työalavastaavat informoivat kokouksen jälkeen tiimiläisiään omissa yksiköissään ja seurakunnissaan. Mustasaaren toiminnanjohtaja lähettää Mustasaari-kortin kirjallisen myöntämisohjeistuksen (Liite 1) ja printattavat korttipohjat (Liite 2) työntekijöille Microsoft Teams -kanavan kautta. Helsingin seurakuntayhtymä siirtyi organisaationa vuoden 2019 alussa Teams-alustan käyttöön sisäisessä viestinnässään. Työntekijöiden sähköpostilistoista on luovuttu.

4 DIAKONIAITYÖ KOKONAISSALTAISENA KOHTAAMISENA

4.1 Mitä on diakoniaityö?

Diakonia-sana tulee alun perin kreikan kielestä, ja sillä tarkoitettiin palvelua ja palvelutehtävää. Termillä ilmaistiin sellaista palvelua, joka ilmeni suhteessa johonkin tehtävään eikä esimerkiksi orjuuteen liittyvää alistussuhdetta. (Collins 2009, 138.) Diakoniaityö on kirkon perustehtävä, joka on säädetty kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä. Seurakuntien tulee harjoittaa diakoniaityötä ja suunnata apunsa erityisesti heikoimmassa asemassa oleville ja niille, joita ei muulla tavoin auteta. Lainsäädäntö antaa kuitenkin seurakunnille vapauden, kuinka toteuttaa diakoniaityötä. Diakoniaityö perustuu kristilliseen rakkauteen lähimmäistä kohtaan. Seurakuntien diakoniaityön sisällöstä päättää kunkin seurakunnan kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvoston hyväksymä diakoniaityön johtosääntö. (Kirkkojärjestys 1055/1991; Kirkkolaki 1054/1993.) Koko kirkon yhteisistä diakoniaityön suuntaviivojen laatimisesta huolehtii Kirkkohallituksen Diakonian ja sielunhoidon yksikkö (Diakonia. Suomen evankelisluterilainen kirkko n.d.).

Diakoniaityössä ihmistä pyritään auttamaan mahdollisimman kokonaisuvaltaisesti kärsimystä ja hätää lieventäen ja tunnistaen. Apu voi olla hengellistä, henkistä, sosiaalista, fyysistä tai aineellista auttamista. Olennaista diakoniaityölle on myös yhteiskunnallisten epäkohtien esiin nostaminen ja kannustaminen yhteiseen lähimmäisvastuuseen. Laajemman merkityksen mukaan jokainen kristitty on Jeesuksen antaman esimerkin mukaisesti kutsuttu auttamaan ja palvelemaan lähimmäisiään. (Juntunen 2006, 171–172; Rättyä 2009, 90–92; Kuusimäki 2012, 11–12.) Lea Rättyä (2009) listaa väitöskirjassaan diakoniaityön menetelmiksi emotionaalisen, käytännöllisen ja hengellisen tukemisen sekä asianajajuuden, joka tarkoittaa asiakkaan puolesta puhumista ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Kokonaisuvaltaisuudella hän tarkoittaa työntekijän valmiutta kohdata ihmisen hengelliset, sosiaaliset, psyykkiset, fyysiset ja taloudelliset kysymykset. (Rättyä, 2009, 85, 90–92.)

Kun diakoniatyön tavoitteena on ihmisen mahdollisimman kokonaisvaltainen palvelu, ihmisen auttaminen edellyttää hänen koko elämäntilanteensa kartoittamista. Diakoniatyöntekijä pohtii yhdessä asiakkaansa kanssa mahdollisia tukitoimenpiteitä. Kohtaamisen tavoitteena on ihmisen luottamuksen, toivon ja selviytymismahdollisuuksien vahvistaminen eri elämänalueilla. (Hakala 2002, 234.) Kristillisyydestä nouseva toivon välittäminen on keskeinen diakoniatyön tavoite. Usein se tapahtuu konkreettisen avun välittämisenä ja siihen liittyvänä pohdintana. Kristillisuus muodostaa perustan asiakkaan kunnioitukselle ja ihmisarvolle, joka näky tavassa, miten asiakas kohdataan. Kristillisessä ihmiskäsityksessä ajatellaan, että Kristus on nähtävissä jokaisessa ihmisessä, ja hänen rakkautensa kuuluu kaikille. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 42.)

Diakoniatyön tyypillisenä piirteenä on pidetty asiakkaan ja työntekijän suoraa kontaktia ilman välikäsiä. Diakoniatyö toteutuu juuri henkilökohtaisen kohtaamisen kautta. (Kettunen 2001, 5.) Diakoniatyötä ohjaavat seuraavat periaatteet: luottamuksellisuus, kiireettömyys, todesta ottaminen, kokonaisvaltainen kohtaminen, yhteistyö ja asiakaslähtöisyys (Rättyä 2009, 87–90). Diakoniatyöntekijä pyrkii asiakkaansa sekä yksilölliseen että kokonaisvaltaiseen kohtamiseen, jossa hänen elämäntilannettaan tarkastellaan kokonaisuutena. Tämä vaatii tasapainottelua henkisen, hengellisen ja aineellisen eli taloudellisen tuen antajana. Taloudellinen avustaminen on osa ihmisten kokonaisvaltaista kohtamista, eikä pelkästään rahaan liittyvää toimintaa. (Juntunen 2007, 152.) Helinin ym. (2010) mukaan erityinen diakoniatyön vahvuus on kokonaisvaltaisessa kohtamisessa tapahtuva ihmisyyden näkeminen ongelmien ja asiakirjojen takaa, johon muilla toimijoilla on enää harvoin resursseja. Tätä arvostavat sekä asiakkaat, yksittäiset kansalaiset, diakoniatyöntekijät itse sekä kunnallisen palvelusektorin edustajat. (Helin ym. 2010, 41–42, 172.)

Diakoniatyössä palvellaan erityisesti niitä, jotka ovat ajautuneet marginaaliin yhteiskunnan palvelujärjestelmien ulkopuolelle, ja joilla on vaikeuksia päästä liikkumaan kodin ulkopuolella. Tällaisia ihmisiä ovat erityisesti mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, vähävaraiset, fyysisesti sairaat, omaishoitajat, vammaiset, maahanmuuttajat ja tukea tarvitsevat lapsiperheet. Avun antamista määrittelevät ole-

massa olevat resurssit. Avun tarve riippuu myös senhetkisestä yhteiskunnan tilanteesta. Yhteiskunnan resurssien niuketessa paine diakoniatyön apuun kasvaa. (Helin ym. 2010, 56.)

4.2 Diakoniatyön muutos laman myötä

Mustasaari-kortti on lama-ajan synnyttämä keksintö. Lama iski Suomeen poikkeuksellisen voimakkaasti verrattuna muihin Euroopan maihin (Sajari, 2020). Laman myötä 1990-luvun alussa diakoniatyön profiili muuttui rajusti ja merkitsi käännekohtaa diakoniatyössä. Taloudellisen ahdingon ja yleisen epävarmuuden syvennyttyä tuli ulkoinen sysäys muutokselle. Lama koetteli erityisesti työkäisiä työttömäksi jääneitä ja työttömyysuhan alaisia ihmisiä. Taloudellisen avun antaminen diakoniatyössä korostui ja sen tarve on yleensäkin kasvanut aina lama-aikojen yhteydessä. (Helin ym. 2010, 28–29, 72.) Lama muutti sekä diakoniatyöntekijöiden asiakaskuntaa että työn sisältöä, jonka täysin uudeksi muodoksi muodostui ruokapankkitoiminta ja näkyväksi laman uhrien symboliksi leipäjonot (Malkavaara 2002; 288–289; Malkavaara 2007, 114–117; Jokela 2011, 30). Kirkko profiloitui 1990-luvun laman myötä selvemmin köyhien auttajaksi ja hyvinvointivaltion jättämien aukkojen paikkaajaksi kuin aikaisemmin hyvinvointivaltion kaudella (Malkavaara 2007, 115).

Diakoniatyö oli kohdistunut ennen lamaa pääasiassa vanhuksiin ja vammaisiin, ja laman myötä painopisteeksi tulivat työkäiset. (Kettunen 2001, 5, 11). Työ muuttui myös kotikäyntipainotteisesta työstä vastaanottotyöksi diakoniatöimistöissä (Helin ym. 2010, 28). Asiakaskontaktit lisääntyivät voimakkaasti laman aikana, ja valtaosa asiakaskontakteista liittyi taloudellisiin kysymyksiin (Kettunen 2001, 13, 58). Samoihin aikoihin tapahtui myös suuri mielenterveystyön uudelleenjärjestely, josta seurasi laitospaikkojen vähentäminen, ja suuri osa hoitoa tarvitsijoista siirtyi avohoidon piiriin. Tämä muutos näkyi diakoniatyöntekijöiden työssä. (Kettunen 2001, 10–11; Malkavaara 2002, 289.)

Taloudellinen avustaminen perustuu asiakkaan kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen, ja se tulee erityisen merkittäväksi silloin, kun asiakas ei koe tulleen au-

tetuksi julkisen sosiaalityön puolella. Laman hellitettyä 1990-luvun lopulla näkyville tuli ihmisten kokonaisvaltainen toivottomuus ja henkisen hädän syveneminen. Monet avun pyytäjät olivat tuloksetta hakeneet apua jo muualta ja seurakunnista muodostui monille viimesijaisen turvan ja tuen hakupaikka (Juntunen 2006, 171–176; Malkavaara 2007, 114.)

Monella diakoniatyöntekijällä on Kettusen (2001) havainnon mukaan ristiriitainen suhtautuminen taloudelliseen auttamiseen. Lama-ajan jälkeen he kokivat aineellisen ja muun auttamisen välisen jännitteen ristiriitaisena. Kritiikki ei kohdistunut taloudelliseen auttamiseen sinänsä vaan diakoniatyöntekijät toivoivat itselleen kokonaisvaltaisempaa auttamismahdollisuutta ja enemmän rakenteellisia ratkaisuita yhteiskunnan puolelta. (Kettunen 2001, 192.) Diakoniatyössä on karkeasti jaoteltuna kahdenlaisia asiakkaita: niitä, joita hakevat apua taloudellisiin vaikeuksiin ja niitä, jotka haluavat käsitellä muita elämänkriisejä. Usein nämä asiat ovat kuitenkin sekoittuneet keskenään ja asiakkaalla on lukuisia eri ongelmia samaan aikaan. (Helin ym. 2010, 56.)

Diakonian taloudellinen apu on pääsääntöisesti pienimuotoista, yleensä vain muutamia kymmeniä euroja. Usein sillä on kuitenkin elämän kriisitilanteessa iso merkitys. (Helin ym. 2010, 75.) Malkavaaran (2007) mukaan diakoniatyön välityksellä annettu taloudellinen apu on pysynyt laman jälkeen korkealla tasolla. Kirkon myöntämät avustukset ylittävät kokonaissummaltaan kuntien myöntämän harkinnanvaraisen toimeentulotuen määrän. (Malkavaara, 2007, 119.) Taloudellinen apu tarjoaa asiakkaille mahdollisuuden päästä yli kaikkein tiukimman tilanteen, mutta sillä ei ole juurikaan mahdollisuuksia tarjota pysyvää ratkaisua taloudellisen tilanteen tasapainottamiseksi tai kohentamiseksi (Juntunen 2006, 172).

4.3 Diakoniatyö Helsingin seurakuntayhtymässä

Helsingin seurakuntayhtymään kuuluu yhteensä 20 itsenäistä evankelis-luterilaista seurakuntaa, joista 17 on suomenkielistä ja kolme ruotsinkielistä. Kirkon jäsenen seurakunta määräytyy sen mukaan, missä hän asuu (Seurakuntajako 2021.) Seurakunnan koosta riippuen jokaisessa niistä toimii vähintään yksi tai

useampi diakoniatyöntekijä ja suurimmissa seurakunnissa myös diakonian työalavastaava. Koko Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyötä johtaa diakoniapäällikkö. Seurakunnissa oli tutkimuksemme tekohetkellä kesällä 2021 yhteensä noin 68 ja yhteisessä seurakuntatyössä noin kymmenen diakoniatyöntekijää (Apua ja tukea diakoniatyöstä 2020.)

Diakoniatyötä tehdään myös yhteisessä seurakuntatyössä. Yhteinen seurakuntatyö huolehtii seurakuntien yhteisistä, koko kaupunkia koskevista tehtävistä. Mustasaari kuuluu organisatorisesti yhteisen seurakuntatyön alaisuuteen. Muita palveluita ovat esimerkiksi sairaalasielunhoito, perheneuvonta, Kampin kappeli, palveleva puhelin, oppilaitostyö ja Varustamot eli diakoniakeskukset. (Yhteinen seurakuntatyö - työtä uskon, toivon ja rakkauden puolesta 2021.) Myös osa yhteisen seurakuntatyön työntekijöistä myöntää Mustasaari-kortteja, erityisesti vammaistyön työntekijät ja Hermannin diakoniatalo (Hermannin diakoniatalon varustamo 2021). Tarkkaa lukumäärää Mustasaari-kortteja myöntävistä diakoniatyöntekijöistä ei ole mahdollista antaa muun muassa työtehtävissä tapahtuvista muutoksista tai määräaikaisuuksista johtuen. Käytännössä kyse on noin 80 työntekijästä.

Helsingin seurakuntayhtymän seurakunnissa tehtävän diakoniatyön painopisteet ja tapa tehdä työtä vaihtelevat seurakunnittain kuten myös maanlaajuisesti. Seurakunnat kautta Suomen luovat itsenäisesti puitteet diakoniatyölle ja varaavat omissa päätöksentekoprosesseissaan määrärahoja diakoniatyöhön kohdentamalla niitä toimintamäärärahoihin, -tiloihin ja henkilöstöresursseihin. Diakonian toimintaperisäätteistä ja taloudellisista avustuskäytännöistä sovitaan seurakunta-kohtaisesti johtoryhmissä tai toimikunnissa. Diakoniatyöntekijällä itsellään on usein vapaat kädet vaikuttaa työn sisältöön ja työkuvaansa, ja työajan käyttäminen riippuu siitä, mitä seurakunta on asettanut prioriteetiksi. (Helin ym. 2010, 52, 74.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyömme tarkoitus on kerätä tietoa Mustasaari-kortin myöntämisprosessista. Tavoittemme on tehdä prosessi näkyväksi. Tarkastelemme Mustasaari-kortteja yhtenä diakonisen avustamisen muotona. Tietoa kerätään kyselyllä ja vastauksia vertaamalla kartoitetaan seurakuntien ja työntekijöiden välillä olevia eroja. Kyselyn kautta (Liite 3) saatujen tietojen lisäksi vertailuaineistona ja taustatietona käytetään Mustasaaren työntekijöiden tekemää tilastointia seurakunnittain laskutetuista korteista vuosilta 2014–2021.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

Millainen on Mustasaari-kortin myöntämisprosessi?

Millaisia eroja kortin myöntämisprosessissa on seurakuntien välillä?

Mustasaari-kortin myöntämisprosessilla tarkoitetaan sitä kokonaisuutta, mitä kaikkea tapahtuu ennen, kun diakonian asiakas päätyy kortin kanssa Mustasaaren. Kyselylomakkeen kysymykset on laadittu vastaamaan näihin kysymyksiin. Mustasaari-kortin myöntämisprosessi alkaa Mustasaaren toiminnanjohtajan vastuulla olevasta tiedottamisesta seurakuntien työntekijöille. Tämän jälkeen diakoniatyöntekijä valitsee kenelle asiakkaalleen ja millä perusteilla hän myöntää kortin. Prosessi päättyy, kun asiakas on vierailut saassa, ja Mustasaari lähettää laskun seurakuntiin ja tilastoi laskutetut kortit.

6 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA TOTETUS

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullista ja määrällistä tutkimusta on perinteisesti tarkasteltu vastakkainasettelun kautta tai toinen toisensa kritiikkinä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 65). Kuvaileva tutkimusmenetelmä käyttää sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä, ja se osoittautui opinnäytetyöhömmme sopivimmaksi metodiksi. Kuvaileva tutkimus esittää tarkkoja kuvauksia tapahtumista, tilanteista tai henkilöistä. Se myös dokumentoi ilmiöstä kiinnostavia ja keskeisiä piirteitä ja tuo esille, mitkä ovat sen näkyvimät tapahtumat, prosessit ja käyttäytymismuodot. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 129–30.) Kuvaileva tutkimus ei aseta hypoteesia tai ongelmaa, jota testataan tai johon haetaan ratkaisua. Se ei vastaa ”miksi?”-kysymykseen, vaan keskittyy vastaamaan kysymykseen ”mitä on?”. Kuvaileva tutkimus keskittyy keräämään tietoa, joka tekee prosessin näkyväksi ja antaa käsityksen siitä, mitä prosessissa tapahtuu. Tutkimustulokset esitetään yhteenvetona, joka antaa yleiskäsityksen ilmiöstä, ja siinä verrataan tuloksia ja tutkitaan eroavaisuuksia. (The Handbook of Research for Educational Communications and Technology 2001.)

Kuvailevan tutkimusmetodin etuna on joustavuus ja laaja-alaisuus. Siinä voidaan käyttää erilaisia tapoja tiedon keräämiseen, jotta saavutetaan mahdollisimman tarkka kuvaus kohteesta. (Sumeracki 2018.) Laitimamme kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, jotka ovat tyypillisiä kvantitatiivisille tutkimuksille. Osaan kysymyksistä vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon. Tämän lisäksi kysely sisälsi myös avoimia kysymyksiä, jotka puolestaan kuuluvat selkeämmin kvalitatiiviseen tutkimukseen. Avoimet kysymykset mahdollistivat laajempien vastausten antamisen ja sitä kautta saimme tarkempaa tietoa haluamiimme teemoihin liittyen.

Avoimien vastausten analysointiin käytimme laadullisen sisällönanalyysin menetelmiä. Emme soveltaneet lähdemateriaaliin ulkopuolista kategorisointia, vaan luokittelu tapahtui materiaalin itsensä perusteella ja siitä nousevista teemoista. (Alasuutari 1999, 83–84.) Sisällönanalyysiä käyttäessämme ryhmitte-

limme ja teemoitimme vastaukset ja sitä kautta pyrimme saamaan esille aineiston sisällä ilmeneviä yhtäläisyyksiä ja eroja (Eskola & Suoranta 1998, 175–182; Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–124).

6.2 Tutkimuksen toteutus

Maaliskuussa 2021 teimme kyselylomakkeen ensimmäisen version. Testasimme sitä huhtikuun 2021 aikana viidellä eri tehtävissä, seurakunnissa ja asemassa toimivalla diakoniatyöntekijällä. Muokkasimme kyselyä saamamme palautteen perusteella selkeämmäksi ja tarkensimme kysymyksiä. Pyrkimyksemme oli tehdä kyselystä mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja sujuva, että se motivoisi vastaamaan eikä veisi liikaa työaika. (Liite 3).

Kyselyyn oli mahdollista vastata reilun kahden kuukauden ajan 24.5.–31.7.2021 välisenä aikana. Kysely lähetettiin vastaanottajille Teams-kanavien kautta. Kysely julkaistiin ensimmäisen kerran 24.5.2021 kolmella eri kanavalla: Diakonia/Helsinki/yleinen, Diakonia/Helsinki/työalavastaavat sekä Yleinen diakonia/Helsinki. Kaikissa näissä kanavissa on Mustasaari-kortteja myöntäviä diakoniatyöntekijöitä mukana. Saimme toukokuussa vain muutaman vastauksen ja siitä syystä lähetimme ensimmäinen muistutusviestin jo 1.6.2021. Toisen muistutusviestin lähetimme 15.6.2021 ja kolmannen 6.7.2021.

Olimme tietoisia siitä, että kyselyihin liittyvä riski on alhainen osallistumisprosentti ja ”kysely- tai digiväsymys”. Helsingin seurakuntayhtymässä on jatkuvasti käynnissä lukuisia työn kehittämiseen ja hyvinvointiin liittyviä kyselyitä sekä pyyntöjä osallistua erilaisiin tutkimuksiin. Kysely ajoittui työntekijöiden kesälomakauteen. Tämä oli samalla se aika, jolloin kortteja myönnetään, joten se oli tutkimuksemme kannalta perustelluin. Loma-ajalla saattoi olla merkitystä vastaamisaktiivisuuteen ja on myös mahdollista, että kyselymme jäi huomaamatta lukuisten muiden Teams-kanavien vuoksi.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyden ja luottamuksellisuuden huomioimme kyselyssä siten, että vastaajan henkilöllisyys ei missään vaiheessa paljastu. Informoimme vastaajia, että kyselyn tiedot jäävät Mustasaaren toimintakeskuksen haltuun, ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyöhön ja Mustasaari-kortteihin liittyvän yhteistyön kehittämiseen (Liite 3). Pyrimme olemaan tarkkoja kyselyn kysymysten asetelussa, jotta vastaaja ymmärtäisi kysymyksen samalla tavoin kuin opinnäytetyön tekijät (Tuomi & Sarajärvi 2009, 77).

Kiinnitimme erityishuomioita siihen, että Leena Miettinen on Mustasaaren toiminnanjohtaja ja näin ollen tutkii omaa työtään. Miettisen rooli Mustasaari-korttien suhteen on ratkaiseva, sillä ainoastaan hänellä on aihepiiriin liittyvää nykyistä ja aiempaa tietoa. Hän tuntee pitkän työkokemuksensa perusteella useita Mustasaari-korttien myöntäjiä ja vastaa korttiin liittyvästä tiedottamisesta seurakuntiin. Hän myös perehdyttää Mustasaaren kesätyöntekijät korttien vastaanottamiseen ja käsittelyyn.

Mustasaari-kortista ei ole olemassa kirjallista tietoa. Olemassa olevat tiedot perustuvat Mustasaaren hallussa oleviin tilastoihin ja entisen Mustasaaren toiminnanohjaajan kanssa käytyyn sähköpostikirjeenvaihtoon. Mustasaaren historiasta on olemassa vain yksi teos, ja se on osittain silloisen Mustasaaren toiminnanjohtajan kirjoittama (Hosio ym. 2006). Täysin objektiivista tietoa ei siis ole saatavilla. Objektiivisuutta lisää kuitenkin se, että Elina Vitkalalle Mustasaari-kortti on uusi ja entuudestaan tuntematon asia, vaikka Mustasaari paikkana on tuttu.

Jenny Fleming (2018) käyttää artikkelissaan Insider reasearch -käsitettä, kun kyseessä on omaan työhön liittyvä tutkimusaihe. Käytämme tästä ilmaisua sisäpiiritutkimus. Sisäpiiritutkimuksen peruseräpäätteisiin kuuluvat erityisesti huomion kiinnittäminen tutkimuksen metodien sekä kokonaisprosessin läpinäkyvyyteen, luotettavuuteen ja uskottavuuteen. Sisäpiiritutkijan on kyettävä perustelemaan selkeästi mitä tehdään, miksi tehdään ja miten tehdään. Näin toimien tutkimuksen luotettavuus sekä validiteetti toteutuvat. Kun tutkimusprosessi on avoin, on sisäpiiritutkijalla etulyöntiasema, sillä tutkimukseen osallistuvat tuntevat tutkijan ja todennäköisesti sitoutuvat tutkimukseen vahvemmin. (Fleming 2018.)

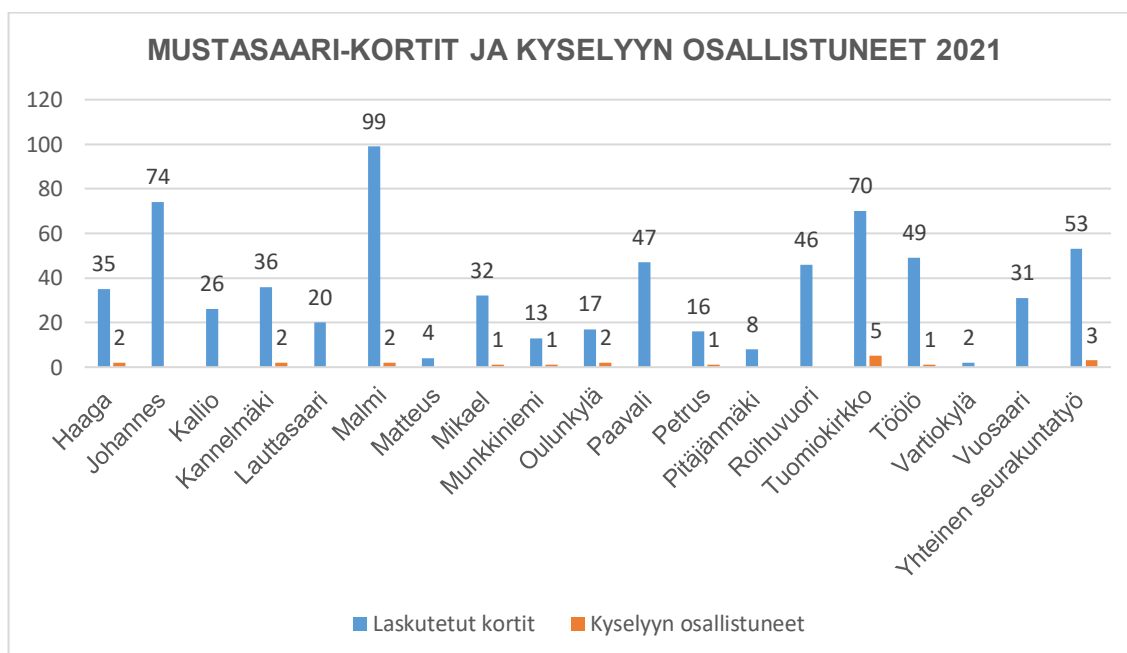
Sisäpiiritutkimuksen etuna on se, että kun sisäpiiritutkijalla on suhde tutkittavaan aiheeseen, hän kykenee kertomaan organisaation jäsenille tutkimuksen tarkoituksen ymmärrettävästi sisältä käsin. Jo olemassa olevalla tiedollaan sisäpiiritutkija kykenee kohdistamaan tutkimuksen niihin alueisiin, joissa tarvitaan tutkimusta ja, jotka ovat organisaation kannalta oleellisia. Sisäpiiriin kuuluva tietää, millainen organisaatio todella on ja mikä tieto on merkityksellistä siihen liittyen. Organisaation ulkopuolisen tutkija ei välttämättä kykene hahmottamaan organisaation rakenteita sekä merkityssuhteita yhtä hyvin. (Fleming 2018.)

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Vastaajien taustatiedot

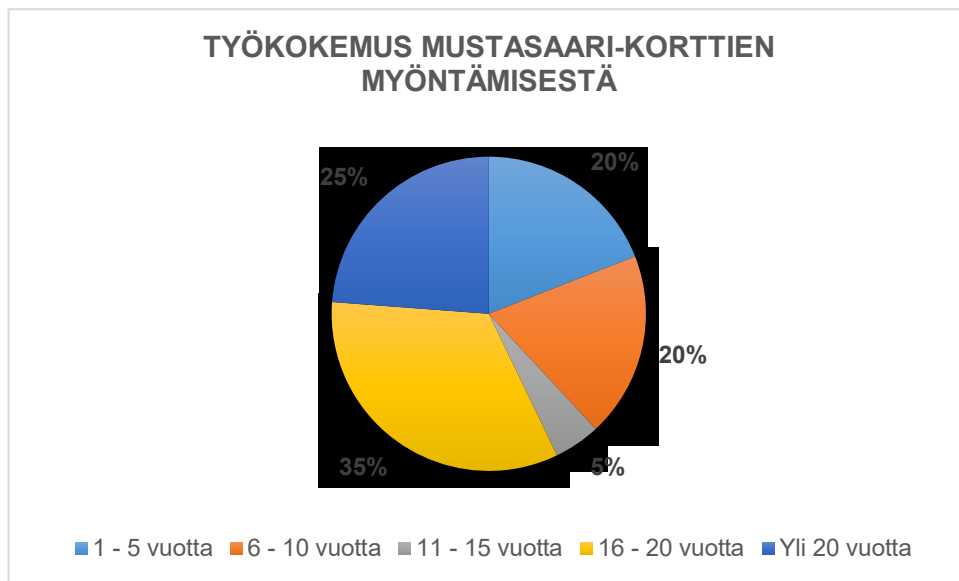
Lähetimme webropol-kyselyn toukokuussa 2021 kolmen eri Teams-kanavan kautta kaikille Helsingin seurakuntayhtymän Mustasaari-kortteja myöntäville työntekijöille. Heitä on yhteensä noin 80 henkilöä. Kyselyyn oli mahdollista vastata 24.5.–31.7.2021 välisenä aikana. Yhteensä 20 työntekijää vastasi kyselyyn. Kaikki kyselyyn osallistuneet olivat koulutukseltaan diakoniatyöntekijöitä. Vastausvaihtoehtoina koulutustaustaa koskevassa kysymyksessä olivat myös nuorisotyönohjaaja, teologi tai jokin muu.

Vastaajista 17 työskenteli seurakunnissa ja kolme yhteisessä seurakuntatyössä. Vastaajia oli yhteensä yhdeksästä eri seurakunnasta. Yhdestätoista seurakunnasta emme saaneet lainkaan vastuksia. Kuviossa 1 on nähtävillä kyselyyn osallistuneiden seurakuntien työntekijöiden määrä, ja kuinka se korreloi kyseisen seurakunnan laskutettujen korttien määrän kanssa kesän 2021 aikana.

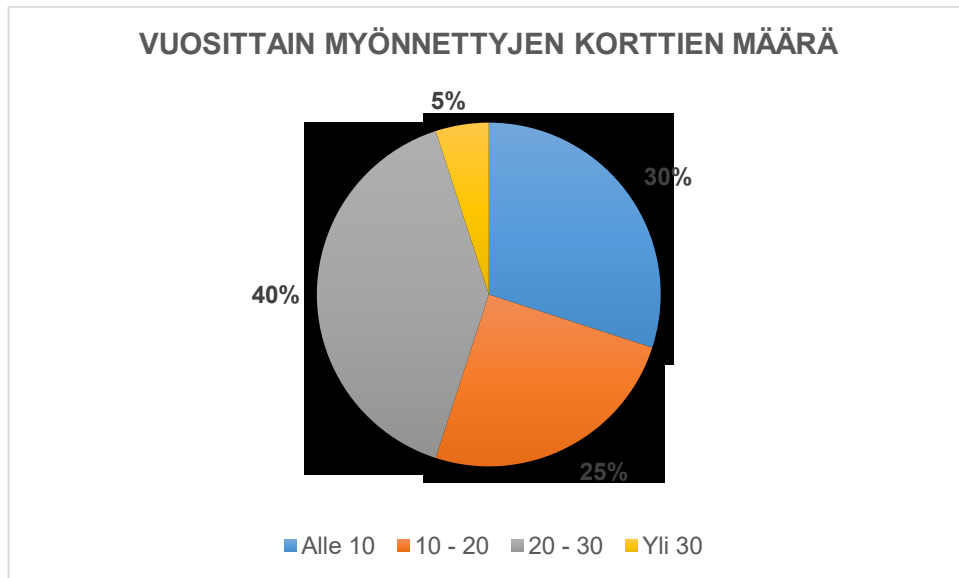
KUVIO 1: Laskutetut Mustasaari-kortit seurakunnittain kesällä 2021 ja kyselyyn osallistuneiden työntekijöiden määrä.

Vastaajilta kysyttiin, kuinka monta vuotta he ovat myöntäneet Mustasaari-kortteja (kuvio 2). Vaihtoehtoina olivat 1–5 v., 6–10 v., 11–15 v., 16–20 v. ja yli 20 v. Suurin osa vastaajista, 60 %, oli myöntänyt kortteja yli kymmenen vuotta, ja valtaosa heistä ilmoitti myöntäneensä yli 16 tai yli 20 vuotta. Vähiten vastauksia, yhteensä 40 %, tuli kohtiin 1–5 vuotta tai 6–10 vuotta. Yksi vastaajista oli vastannut kaksi kertaa samaan kysymykseen ja siitä syystä saimme yhteensä 21 vastausta.

KUVIO 2. Työkokemus Mustasaari-korttien myöntämisessä

Halusimme tietää, kuinka monta Mustasaari-korttia työntekijä myöntää vuosittain (kuvio 3). Olimme tehneet sitä varten valmiit luokittelut. Vastaajista 40 % ilmoitti myöntävänsä 20–30 korttia vuodessa, 30 % vastaajista alle 10 korttia ja 25 % vastaajista 10–20 korttia vuodessa. Vain yksi vastaaja ilmoitti myöntävänsä kortteja yli 30 kappaletta vuosittain.

KUVIO 3. Työntekijän myöntämien korttien määrä vuosittain.

7.2 Mustasaari-korttiin liittyvä tiedonkulku

Mustasaari-korttiin liittyvää tiedotusta ja tiedonkulkua kysyimme sekä työntekijöille että kortin käyttäjille suunnatun tiedotuksen näkökulmasta. Työntekijöille kohdistetussa kysymyksessä, ”Mitä kautta olet saanut tietoa Mustasaari-kortista?”, vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon. Eniten mainintoja, 55 %, tuli kohtaan Mustasaari, sen jälkeen kollegat 40 %, esimies 35 % ja tiimi 35 %. Avoimessa kohdassa, muu-tietolähde, viisi vastaajaa kertoi saaneensa tietoa Teams-kanavan kautta ja kaksi työalavastaavien kokouksesta. Yksi vastaaja oli saanut tiedon asiakkaaltaan.

Tarkensimme tiedonkulkua täsmentävällä kysymyksellä ”Keneltä olet saanut tietoa, kuinka ja kenelle kortteja myönnetään?”. Myös tässä kysymyksessä vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon. Vastaajista 55% valitsi ohjeistajaksi Mustasaaren. Seuraavaksi eniten, 50 %, ohjeistusta antavat vastaajien mukaan esimiehet. Tietoa sai 25 % omalta tiimiltään ja 15 % kollegoiltaan. Täydentävään kysymykseen ”Muualta. Mistä?” -tiedonlähteeksi mainittiin seurakuntayhtymän sisäinen intranet. Yksi vastaajista kertoi ohjeistavansa tiimiään itse.

”Miten asiakkaasi saavat tietoa Mustasaari-kortista?” -kysymyksessä oli mahdollista valita useampia vaihtoehtoja. Kaikki vastaajat ilmoittivat kertovansa itse asiakkailleen Mustasaari-kortin olemassaolosta. Vastaajista 60 % kertoi asiakkaiden saavan tietoa myös tuttaviltaan. Kaksi vastaajaa kertoi asiakkaan saavan tietoa Helsingin seurakuntayhtymän tiedotuksen kautta. Yhden vastaajan mukaan asiakas saa tietoa suoraan Mustasaaresta.

Avoimen kysymyksen, ”Millainen on kokemuksesi Mustasaari-korttiin liittyvästä tiedottamisesta ja ohjeistuksesta Mustasaaren taholta?”, vastaukset jaoin kolmeen eri kategoriaan: kriittiseen, neutraaliin ja positiiviseen. Kahdestakymmenestä vastauksesta kaksi oli kriittistä. Toinen liittyi ikärajojen epäselvyyteen lasten kortteja myönnettäessä ja toinen varsinaiseen ohjeistukseen.

Työntekijöiden ohjeistuksessa on monesti ollut puutteita, kun ikärajat eivät ole 100 % selvät. Ei riitä yli ja alle 12 v. Työntekijöillä on erilaisia käsityksiä, onko 12 vuotta täyttänyt yli 12 v. Vai vasta 13-vuotias. Lisäksi monena vuonna ollut epäselvyyttä, miten pieni tarvitsee oman kortin. Nytkin on epäselvää, tarvitseeko vauvakin oman kortin. Tai ylipäätään tarvitseeko alle 7-vuotias kortin...

Aina jotain tarkennettavaa ohjeistuksessa. Ohjeessa voisi olla ihan selkeästi ”näin kirjoitat Mustasaari-kortin” ja siihen vaiheet: Kirjoita aikuisen kortti 18-vuotiaille ja sitä vanhemmille ja lasten kortti alle 18-vuotiaille. Kirjoita korttiin kortin käyttäjän koko nimi, lasten korttiin myös ikä ja laita korttiin seurakunnan leima. (Ja ohje saattajan kohdalla toimintatavoista.)

Kuusi vastausta, 30 %, oli neutraaleja: *Ihan hyvä kokemus, suhteellisen hyvä ja ohjeistus on riittävä* -tyyppisiä vastauksia. Kaksitoista vastausta, 60 %, oli selvästi positiivisia. Positiiviseksi luokittelimme esimerkiksi vastaukset: *Erittäin hyvä sekä Tiedotus on ollut hyvää, tavoittavaa ja selkeää.*

7.3 Mustasaari-kortin merkitys

Mustasaari-korttien merkitystä diakonisena avustusmuotona kysyimme ennalta määritellyillä vaihtoehdoilla: erittäin tärkeä, melko tärkeä, tärkeä, jokseenkin tärkeä ja vähäinen. Vastaaajista 70 % valitsi erittäin tärkeä -vaihtoehdon, 10 % melko tärkeän ja 20 % tärkeän. Kahta viimeistä vaihtoehtoa ei valinnut kukaan. Halusimme myös tietää, onko asiakkaiden tarpeessa Mustasaari-kortin suhteen tapahtunut muutoksia vuosien varrella. Kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta olivat sitä mieltä, ettei muutoksia ole tapahtunut. Ainoastaan yksi vastaajista ilmoitti, ettei pysty vastaamaan kysymykseen, koska on myöntänyt kortteja vain vuoden ajan.

Mustasaari-kortin tavoitetta kysyimme kahdella saman sisältöisellä kysymyksellä Ensiksi monivalintakysymyksellä, jossa vastaaja saattoi valita useampia vaihtoehtoja. Kysyimme myös Mustasaari-kortin eri tavoitteiden tärkeysjärjestystä suhteessa toisiinsa erillisellä kysymyksellä, ja vastaaja sai valita kolmesta eri kategoriasta: 1. erittäin tärkeä, 2. melko tärkeä ja 3. tärkeä. Vastaaja sai arvottaa niin monta tavoitetta kuin halusi. Koska nämä kaksi kysymystä tuottivat käytännössä saman tuloksen, selkeyden vuoksi yhdistimme tulokset yhdeksi kuvioksi (kuvio 4). Kaikki vastaajat pitivät kortin tavoitteena virkistymisen ja lähes kaikki, 95 %, hyvinvoinnin tukemisen. Seuraavaksi tulivat ruokailu taloudellisen tuen muotona, luonto, hengellisyys ja viimeisenä kotoutuminen. ”Muu. Mikä?” -kohtaan saimme viisi eri vastausta:

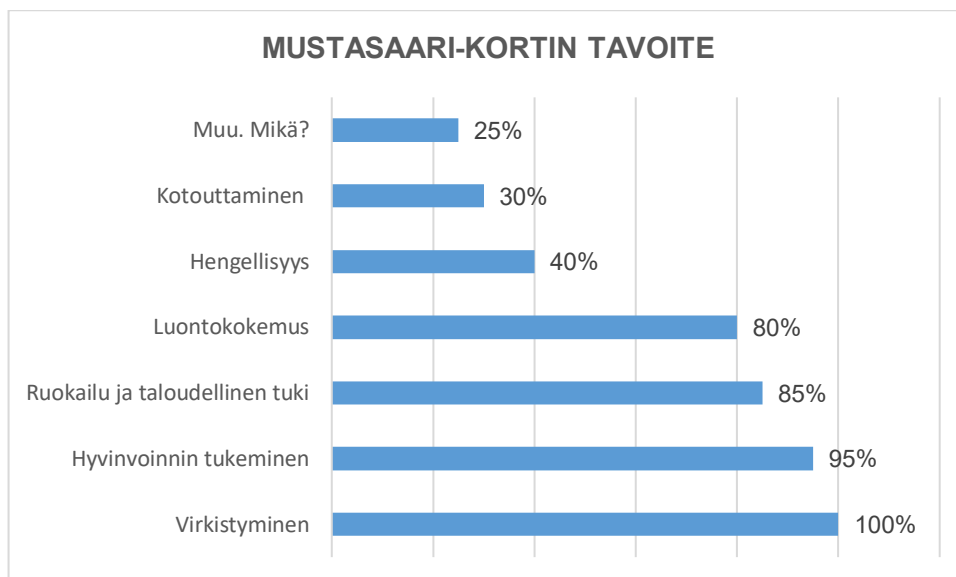
Yhdessäolo perheen kanssa.

Irtiotto arjen huolista – pala normaalia elämää.

Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen.

Yhteisöllisyys.

Vaihtelua elämään.

KUVIO 4. Mustasaari-kortin tavoite työntekijän näkökulmasta.

Mustasaari-korttien merkitystä asiakkaan hyvinvoinnin kannalta kysyimme avoimella kysymyksellä: "Millä tavoin kortti edistää asiakkaasi hyvinvointia?". Tulokset luokittelimme viiteen eri kategoriaan analysoimalla vastauksissa käytettyjä termejä: virkistyminen, ilo, luonto, hengellisyys ja ruoka. Termit hyvä, kaunis, lahja sijoitimme ilo-kategoriaan. Vastaavasti virkistyminen-termin alle sijoitimme vapaus sekä hoitaminen -kuvaukset. Vastaukset luokittelimme sen mukaan, kuinka moni vastaajista oli maininnut termin vastauksessaan (kuvio 5). Vastaajista 80 % näki hyvinvoinnin kannalta tärkeäksi virkistyminen, 60 % luonnon, 50 % ruokailun, 35 % ilon ja 20 % hengellisyyden.

Mustasaassa vierailu kokonaisvaltaisena kokemuksena tuli monessa vastauksessa esille. Useampi vastaaja toi esille hyvinvointiin vaikuttavat tekijät monesta eri näkökulmasta tarkasteltuna.

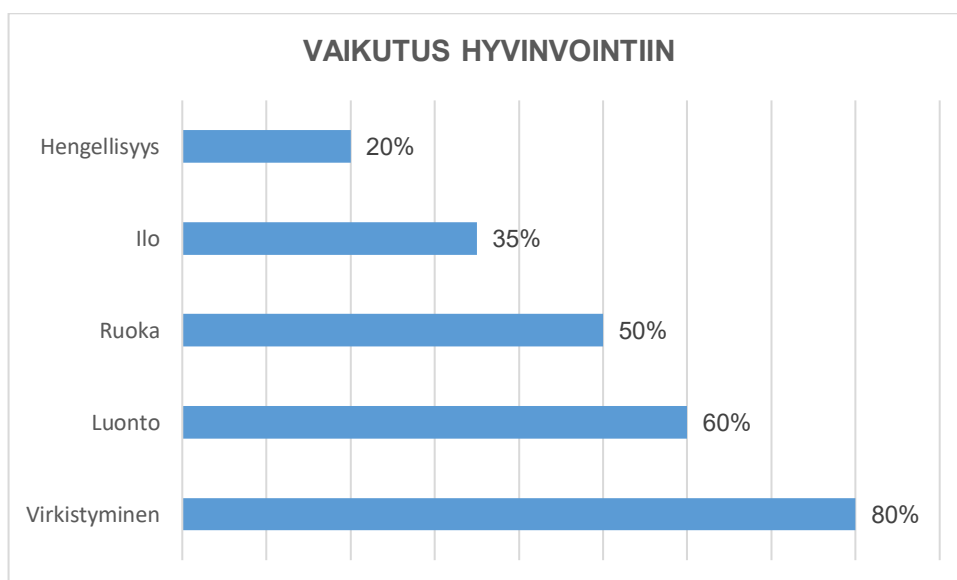
Päivä erillään arjesta, huolet voivat jäädä mantereelle. On ylellisyyttä päästä valmiiseen pöytään, Luonto ja lauttamatka ovat elämyksiä, luonnossa oleminen ja liikkuminen lisää monin eri tavoin fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Sosiaalista hyvinvointia yhdessäolosta toisten kanssa. Hengellinen hyvinvointi pyhiinvaellusreitillä; mahdollisuus rauhaan ja hiljaisuuteen, kohtaamiseen syvimmän itsen ja pyhän kanssa.

Kesäinen virkistyspäivä, vaikka vaan yksi päivä, on uskomattoman rentouttava. Lisäksi, kun sen saa ikään kuin lahjaksi - se on monelle jo super-bonus!

Tukee heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Olen saanut paljon palautetta ja kiitosta lähettämistäni korteista. Ihmiset ovat todella iloisia, ja virkistyneitä kun ovat saaneet kortin saareen. Mieli virkistyy, kun pääsee välillä neljän seinän sisältä pois tapaamaan muita ihmisiä kauniissa luonnossa, hyvän ruoan äärellä. Saari hoitaa ihmisten mielenterveyttä.

*Sinne voi mennä yhdessä koko perhe,
sinne voi ottaa ystävän mukaan, jos on yksinäinen,
siellä on hyvä ruoka,
voi ehkä uida,
eläimiä kehutaan, kaupungissa niiden kohtaamiseen ei ole niin kovin monia paikkoja kuitenkaan,
luontokokemus,
oma aika.*

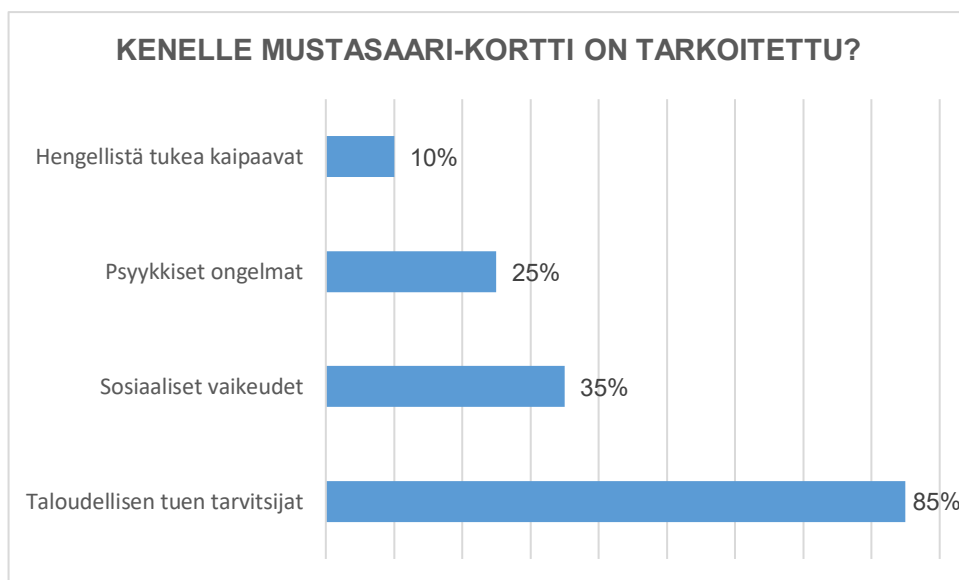
Virkistävä pieni retki, maukas lounas kahveineen, mahdollisuus luontokokemukseen ja mahdollisuus hartausyhteyteen.

Kuvio 5. Mustasaari-kortin vaikutus asiakkaan hyvinvointiin.

7.4 Mustasaari-kortin myöntäminen ja kehittämisideat

Halusimme selvittää, ketkä asiakkaat kuuluvat työntekijän mielestä Mustasaari-korttien kohderyhmään. Tätä tietoa keräsimme avoimella kysymyksellä. Kysymyksen vastaukset luokittelimme sisällönanalyysimenetelmää käyttäen neljään eri luokkaan: taloudellisen tuen tarvitsijat, sosiaalisista vaikeuksista tai psyykkisistä ongelmista kärsivät sekä hengellistä tukea kaipaavat (kuvio 6). Vastaajista 85 % näki kohderyhmäksi taloudellisen tuen tarvitsijat, toiseksi eniten eli 35 % tuli vastauksia kohtaan sosiaaliset vaikeudet, ja 25 % vastaajista näki psyykkisistä vaikeuksista kärsivät kohderyhmäksi. Hengellisen tuen kaipaajat nähtiin pienimmäksi kohderyhmäksi.

KUVIO 6. Mustasaari-kortin kohderyhmät

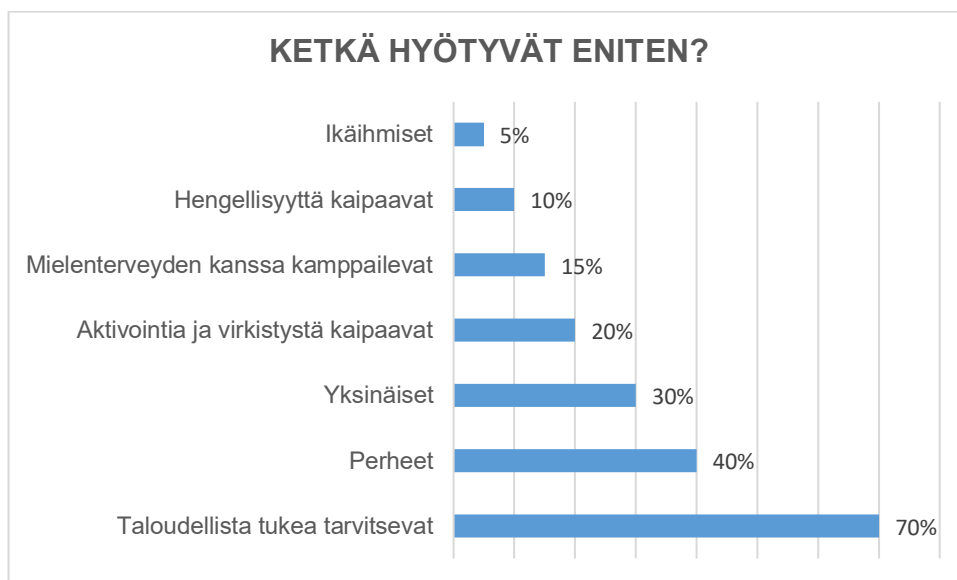
Vastaajat toivat esille, että sosiaaliset, psyykkiset tai taloudelliset vaikeudet voivat ilmetä asiakkaan vaikeutena lähteä liikkeelle ja ihmisten pariin.

Diakoniset perusteet ovat ne, joilla myönnetään. Siinä otetaan ihmisen tilanne kokonaisvaltaisesti huomioon. Taloudellinen tilanne huomioidaan, koska kaikilla ei ole mahdollisuus lähteä kesällä reissuun. Myös sosiaalinen tilanne vaikuttaa ja jos ihminen muutenkin tarvitsee virkistystä ja sitä, että liikkuu edes jonnekin. Diakonian asiakkaat voivat elää aika eristyksissä.

Vähävaraiselle henkilölle/perheelle. Tai henkisenä tukena hiukan "rikkaammallekin". Ja psyykkisesti hauraalle kannustimena lähteä liikkeelle.

Heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevalle tai muuten kuormittuneesta elämäntilanteesta johtuen esim. virkistystä tarvitsevalle.

Mustasaari-korttien käyttäjäryhmää täsmensimme myös toisella avoimella kysymyksellä: "Kenelle korteista on suurin hyöty?". Luokittelimme vastaukset käytettyjen termien perusteella sisällönanalyysimenetelmää käyttäen. Asiakasryhmäluokittelujen jälkeen laskimme prosenttiosuudet sen mukaan, kuinka usein kyseinen asiakasryhmä oli mainittu vastauksissa (kuvio 7). Suurimmaksi ryhmäksi, 70 %, nousi taloudellisen tuen tarvitsijat, sen jälkeen perheet, yksinäiset, virkistystä kaipaavat, ja mielenterveyden kanssa kamppailevat. Vähiten vastauksia tuli kategorioihin hengellisyyttä kaipaavat, 10 %, ja ikäihmiset, 5 %.

KUVIO 7. Ketkä hyötyvät eniten Mustasaari-korteista?

Yksi vastaajista ei pystynyt nimeämään mitään tiettyä ihmisryhmää kenelle kortti on suunnattu, vaan näki hyötyjä jokaisen asiakkaansa kohdalla.

Mustasaari koskettaa jokaista kävijää; vehreydellään, makuelämyksillään sekä Pyhän kosketuksella! En osaa eritellä, niin hyvää tekevä vaikutus diakoniatyöntekijälle kuin kortin lahjaksi saajalle.

Mustasaari-kortin myöntämisperusteita koskeva kysymys oli avoin: ”Millä perusteella myönnet kortin asiakkaalle?” Kaikki vastaajat mainitsivat taloudelliset syyt perusteena kortin myöntämiseen. Vastaajista 40 % kertoi syynä olevan yksinäisyyden ehkäisy. Mielenterveyden tukeminen mainittiin syyksi 30 % vastauksissa. Näiden lisäksi 15 % vastaajista kertoi myöntämisperusteena olevan asiakkaan korkea iän ja 10 % mukaan yleinen aktivointi saattoi olla myös myöntämisperusteena.

Pyysimme vastaajia kuvailemaan kortin myöntämisen prosessi omin sanoin, ja vastauksista nousi esiin kaksi vaihtoehtoa. Työntekijä arvioi asiakkaan tarpeen ja tarjoaa korttia, mikäli kokee sen asiakkaalle hyödylliseksi. Toinen vastauksista esiin noussut teema oli asiakkaat, jotka osasivat itse pyytää korttia ja näin saivat sen työntekijältä. Eräs vastaajista kuvasi prosessin näin:

Henkilö tulee diakoniapäivystykseen. Esittelen hänelle yhden päivän virkistysmahdollisuuden päihteettömässä ympäristössä: uintia, aurinkoa, hyvää ruokaa, kahvihetki, jonka kruunaa herkuttelu kaupungin muhkeimmalla korvapuustilla, kerron lampaista ja muista eläimistä, joita on ihana seurata saaren alueella. Suosittelen lämpimästi seurakunnan virkistyspaikkaa! Diakonia-asiakas innostuu asiasta ja minä kirjoitan hänelle kortin. Kertaamme aikataulut ja lautan lähtöpaikan sekä lyhyesti Mustasaaren säännöt: se päihteettömyys, eikä omaa koiraa mukaan (jos sellainen on). Muistutan, mikäli henkilöllä on liikuntarajoite, että hän on etukäteen yhteydessä Mustasaareen saapumisestaan.

Kyselyn viimeisessä osiossa keskityimme Mustasaari-korttiin liittyviin palautteisiin sekä kehittämideoihin. Keräsimme avoimella kysymyksellä tietoa asiakkaiden antamasta palautteesta kortin myöntäjälle Mustasaarella vierailusta. Jaoin vastaukset kolmeen kategoriaan: positiiviseen, neutraaliin ja kriittiseen. Yhden vastauksista jätimme luokittelematta, sillä vastaajalla ei ollut vielä ehtinyt kertymään kokemusta asiasta. Vastauksista 90 % oli positiivisia. Positiivisiksi luokittelimme vastaukset, joissa esiintyi selkeitä myönteisiä adjektiiveja.

He ovat nauttineet vierailusta todella paljon.

Paljon iloista palautetta, ja kiitosta, että ovat saaneet kortin.

Pelkästään hyvää palautetta.

Vastauksista 10 % luokittelimme neutraaleiksi, sillä ne eivät sisältäneet selkeitä myönteisiä adjektiiveja.

Jotkut eivät ole saaneet aikaan lähteä.

Joskus joku sanoi jotain pitkistä ruokajonoista ja antoi ruokaan liittyvää palautetta, mutta en enää muista mitä se oli.

Kyselyn viimeinen kysymys oli vapaavalintainen ja avoin. Sillä keräsimme työntekijöiden mahdollisia kehitysideoita Mustasaari-korttiin liittyen. Vastauksia kysymykseen tuli kaksitoista. Vastauksista nousivat esille seuraavat asiat: digitaalisuuden tehostaminen, kortin ulkoasun kehittäminen, erilaiset ideat kortin käytävyyteen kuten perhekortti tai usean kerran kortti. Tämän lisäksi toivottiin mahdollisuutta saunomiseen, kortin käyttöajan pidentämistä sekä teematapahtumia saarella.

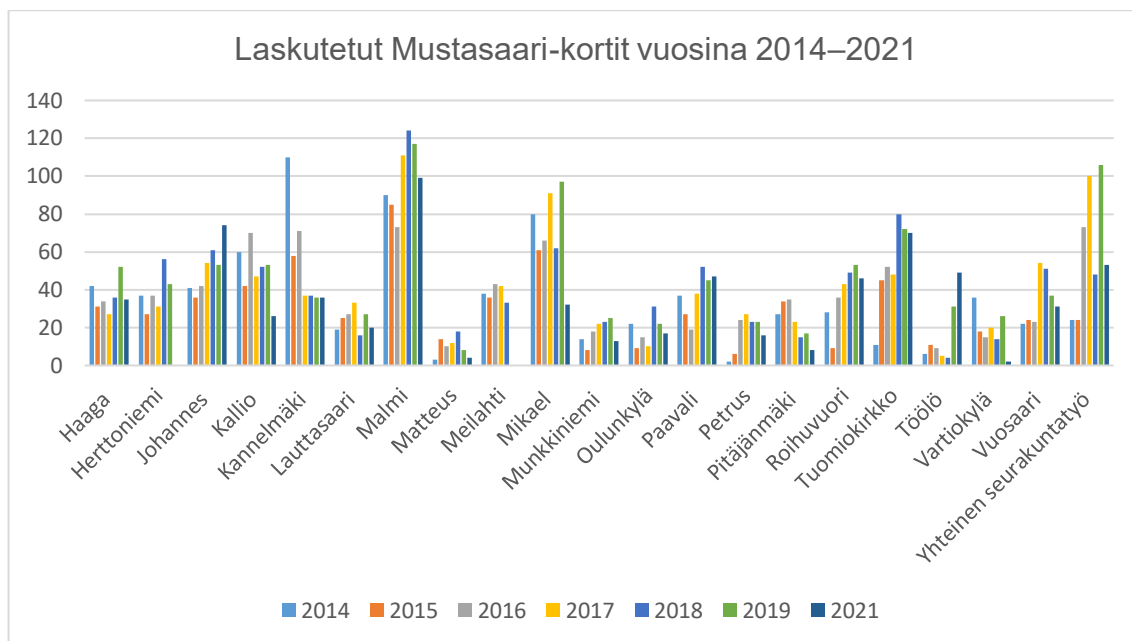
Liittäisin korttiin jonkun kauniin kuvan saaresta, lampaista, merestä. Te-kisi kortista entistä houkuttelevamman.

Olisi asiakkaalle ehkä hyödyksi, että Mustasaaren toimintoja esiteltäisiin kortissa/jossain oheislapussa. Nyt on työntekijän varassa, mitä tietoa asiakas saa etukäteen: on lampaita, kotieläimiä, kappeli, uimaranta jne. Tulija voisi saada enemmän irti, jos olisi antaa jokin lappu mukaan.

Toivoisin erilaisia musiikkitapahtumia. Teematapahtumia mielenterveys-hyvinvointiin!

7.5 Mustasaari-kortit tilastojen valossa vuosina 2014–2021

Mustasaaren toimistotyöntekijät ovat tehneet tilastot kaikista laskutetuista Mustasaari-korteista vuodesta 2014 alkaen (Mustasaari-kortti-tilastot 2014–2021). Seurakunnittain eritellyt Mustasaari-korttien määrät vuosina 2014–2021 ovat kuvattuna erivärisin pylväin (kuvio 8). Vuodelta 2020 ei ole lainkaan tietoja, koska Mustasaari oli suljettu koronatilanteen vuoksi. Yhteisellä seurakuntatyöllä tarkoitamme tässä yhteydessä kehitys- kuulo- ja näkövammaistyötä sekä Hermannin varustamolla tehtävää työtä asunnottomien, rikos- ja päihdetaustaisten, paperitomien ja heidän läheisten kanssa (Apua ja tukea diakoniatyöstä 2020; Hermannin diakoniatalon varustamo 2021).

KUVIO 8. Seurakunnittain eritellyt Mustasaari-kortit

Koska yllä olevassa kuviossa on paljon tietoa, luettavuuden ja selkeyden kannalta esitämme saman asian myös taulukon muodossa. Laskutettujen Mustasaari-korttien tarkemmat kappalemäärät ovat esitettyinä seuraavassa taulukossa (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Mustasaari-korttien määrät seurakunnittain 2014–2021

Seurakunta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021
Haaga	42	31	34	27	36	52	35
Herttoniemi	37	27	37	31	56	43	
Johannes	41	36	42	54	61	53	74
Kallio	60	42	70	47	52	53	26
Kannelmäki	110	58	71	37	37	36	36
Lauttasaari	19	25	27	33	16	27	20
Malmi	90	85	73	111	124	117	99
Matteus	3	14	10	12	18	8	4
Meilahti	38	36	43	42	33		
Mikael	80	61	66	91	62	97	32
Munkkiniemi	14	8	18	22	23	25	13
Oulunkylä	22	9	15	10	31	22	17
Paavali	37	27	19	38	52	45	47
Petrus	2	6	24	27	23	23	16
Pitäjänmäki	27	34	35	23	15	17	8
Roihuvuori	28	9	36	43	49	53	46
Tuomiokirkko	11	45	52	48	80	72	70
Töölö	6	11	9	5	4	31	49
Vartiokylä	36	18	15	20	14	26	2
Vuosaari	22	24	23	54	51	37	31
Yhteinen seurakuntatyö	24	24	73	100	48	106	53
Yhteensä	749	630	792	875	885	943	678

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Mustasaari-kortin myöntämisen prosessi

Mustasaari-kortti on Helsingin seurakuntayhtymän ainutlaatuinen diakonisen avustamisen muoto. Kortti on ollut yhtäjaksoisessa käytössä 1990-luvun lama-
vuosista saakka eli noin 30 vuotta. Aiheeseen liittyvää tutkimusta ei ole aiemmin
tehty. Opinnäytetyömme tarkoitus oli tehdä näkyväksi Mustasaari-kortin myöntä-
misen prosessi ja perusteet sekä erot seurakuntien välillä.

Keräsimme tietoa kyselyn avulla, ja se oli avoinna 24.5.–31.7.2021 välisen ajan.
Kysely lähetettiin Teamsin kautta noin 80 Mustasaari-kortteja myöntävälle työn-
tekijälle. Kyselyyn vastasi yhteensä 20 työntekijää eli noin 25 % mahdollisista
Mustasaari-kortin myöntävistä työntekijöistä. Vastaajista 17 työskenteli seura-
kunnissa ja kolme yhteisessä seurakuntatyössä. Helsingin seurakuntayhtymässä
on 20 itsenäistä seurakuntaa, ja vastaajia oli yhteensä yhdeksästä eri seurakun-
nasta. Yhdestätoista seurakunnasta ei osallistuttu lainkaan kyselyyn. Kyselyyn
vastanneiden työntekijöiden määrä, ja kuinka monta korttia kyseisestä seurakun-
nasta päätyi Mustasaareen kesän 2021 aikana eivät korreloineet millään tavalla.

Kaikki vastaajat ilmoittivat koulutukseksi diakoniatyöntekijän. Suurin osa kort-
teja myöntävistä työntekijöistä on koulutukseltaan diakoniatyöntekijöitä, joten oli
ennakoitavaa, että he myös vastaavat eniten kyselyyn. Heistä 65 % oli 11–30
vuoden työkokemus korttien myöntämisestä ja 35 % vastaajista alle 10-vuotta.
Näyttää siltä, että suurimmalla osalla korttien myöntäjistä oli pitkä työkokemus
asiasta. Vastaajista 70 % oli myöntänyt kortteja yli 10 kappaletta vuodessa ja
heistä suurin osa 20–30 kappaletta. Vuosittain myönnettyjen korttien määrästä ei
pysty tekemään yleisiä johtopäätöksiä.

Työntekijät olivat saaneet tietoa kortin myöntämiseen liittyviin yksityiskohtiin pää-
asiassa Mustasaaresta tai kollegoiltaan ja sen jälkeen esihenkilöltään tai tiimil-
tään. Kaikki vastaajat kertoivat itse informoivansa asiakkaitaan Mustasaari-kor-
tista. Moni asiakas oli saanut tietoa myös tuttaviltaan ja muutama Mustasaaren

kautta. Valtaosa vastaajista koki Mustasaaren tiedottamisen riittäväksi tai hyväksi. Joukkoon mahtui kaksi kriittistä ääntä, jotka kohdistuivat ohjeiden tulkinallisuuteen tai epäselvyyteen.

Kaikki vastaajat pitivät Mustasaari-korttia erittäin tärkeänä tai vähintään tärkeänä avustusmuotona. Kortteja tuskin myönnettäisiin, ellei työntekijä näkisi sillä olevan erityistä arvoa asiakkaan kannalta. Vastaajat eivät nähneet asiakkaiden tarpeessa Mustasaari-kortin suhteen tapahtuneen muutoksia vuosien varrella. Tämä ei kuitenkaan korreloi seurakunnittain laskutettujen korttien määrän kanssa vuosina 2014–2021, sillä niissä on havaittavissa vuosittain suuriakin eroja saman seurakunnan sisällä (taulukko 1, s. 35). Tämä kuitenkin korreloi Malkavaaran havainnon kanssa, että avulla on ollut tasainen tarve lamavuosien jälkeen (2007, 119).

Kaikki vastaajat näkivät kortin tavoitteeksi virkistymisen ja hyvinvoinnin lisääntymisen. Käytännössä kyse on pitkälti samasta asiasta. Ilmainen lounas ja kahvi toimivat taloudellisen avun muotona. Myös luonnolla nähtiin olevan suuri merkitys. Mustasaassa vierailun nähtiin tuovan myös iloa ja vahvistavan hengellisesti. Hengellisyys ei noussut erillismainintana vahvasti esille. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Mustasaari-kortti on tarkoitettu taloudellista tukea tarvitseville. Sen jälkeen sosiaalisista tai psyykkisistä vaikeuksista kärsiville ja viimeisenä hengellistä tukea kaipaaville. Korttiin liittyvät hengelliset arvot eivät nousseet lopulta missään vastauksissa vahvasti esille. Toisaalta hengellisyys on koko diakoniatyön perusta ja kaiken läpäisevää, joten on vaikea erotella, mikä on hengellistä ja mikä ei. Outi Juntusen (2007) haastattelemien diakoniatyöntekijöiden mukaan kaikkien taloudellisen avun keinojen perimmäisenä motiivina on kristillinen periaate lähimmäisen palvelemisesta, ja siihen liittyy aina jokin hengellinen ulottuvuus (Juntunen 2007, 101).

Mustasaari-kortista vastaajat näkivät hyötyvän eniten taloudellisissa vaikeuksissa olevat, perheet, yksinäiset ja virkistystä kaipaavat. Diakoniatyöntekijöiden keskuudessa ei ole yksiselitteistä määritelmää siitä kenen hätä on nyky-yhteiskunnassa suurin (Kettunen 2001, 56). Tämä näkyy myös korttien myöntämisperusteissa. Kaikki vastaajat kertoivat myöntävänsä Mustasaari-kortit taloudellisin perustein, sen jälkeen pääasiassa yksinäisyyden ehkäisyyn ja mielenterveyden

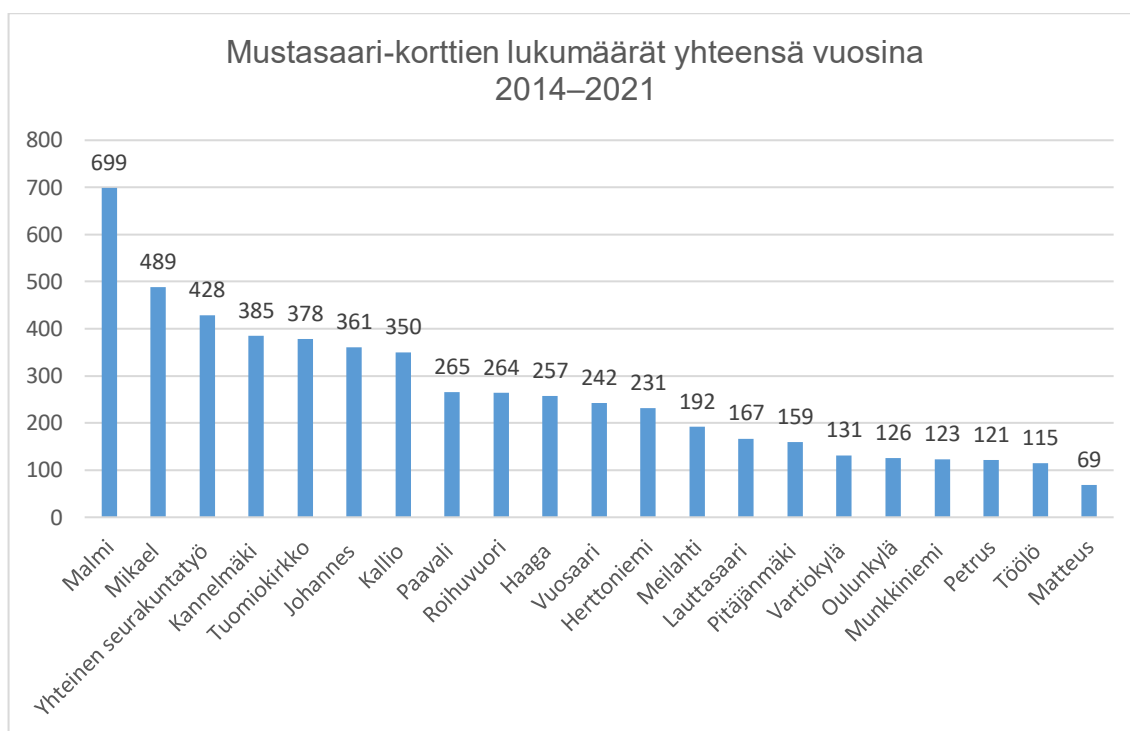
tukemiseen. Taloudellinen hätä on siis merkittävin kortin myöntämisperuste, mutta asiakkaan tilannetta katsotaan kokonaisvaltaisesti eri näkökulmista käsin ja myöntämisperusteet näin ollen vaihtelevat.

Mustasaari-korttien myöntämisprosessi ja sen eri vaiheet olivat kaikille vastaajille selvät. Työntekijä informoi asiakkaitaan kortista ja toinen vaihtoehto oli, että asiakas itse osaa pyytää korttia ja on mahdollisesti saanut sellaisen aiemminkin. Työntekijöiden saamat palautteet Mustasaari-kortin käyttäjältä olivat käytännössä kaikki positiivisia, ja joukossa oli muutama neutraaliksi tulkittava palaute. Kehittämisisideat liittyivät kortin ulkoasuun tai sisältöön.

8.2 Erot seurakuntien välillä

Opinnäytetyömme kannalta olennaista on tuoda esille seurakuntien myönnettujen korttien kokonaismäärä vuosien varrelta. Seurakunnittain yhteenlasketut tilastot vuosilta 2014–2021 osoittavat, että laskutettujen Mustasaari-korttien määrässä on seurakuntien välillä suuria eroja (kuvio 9). Mustasaari-kortti -tilastot kertovat ainoastaan laskutettujen korttien määrän. Kortteja myönnetään enemmän kuin niitä lopulta päätyy Mustasaareen. Kaikki kortin saaneet eivät käytä sitä. Tiedossa ei siis ole kuinka monta korttia työntekijät käytännössä myöntävät.

Tilastoa johtavat Malmin ja Mikaelin seurakunnat sekä yhteinen seurakuntatyö. Vähiten kortteja ovat myöntäneet Matteus Församling, Töölön seurakunta sekä Petrus Församling. Meilahden seurakunta yhdistyi Töölön seurakuntaan vuonna 1.1.2019 (Juusela 2018). Tämän jälkeen Meilahden alueen luvut näkyvät Töölön seurakunnan kokonaismäärässä. Ainoastaan yksi seurakunnista, Pakila, ei ole myöntänyt lainkaan kortteja vuodesta 2014 alkaen, ja siksi sitä ei ole mainittu kuviossa 9 lainkaan.

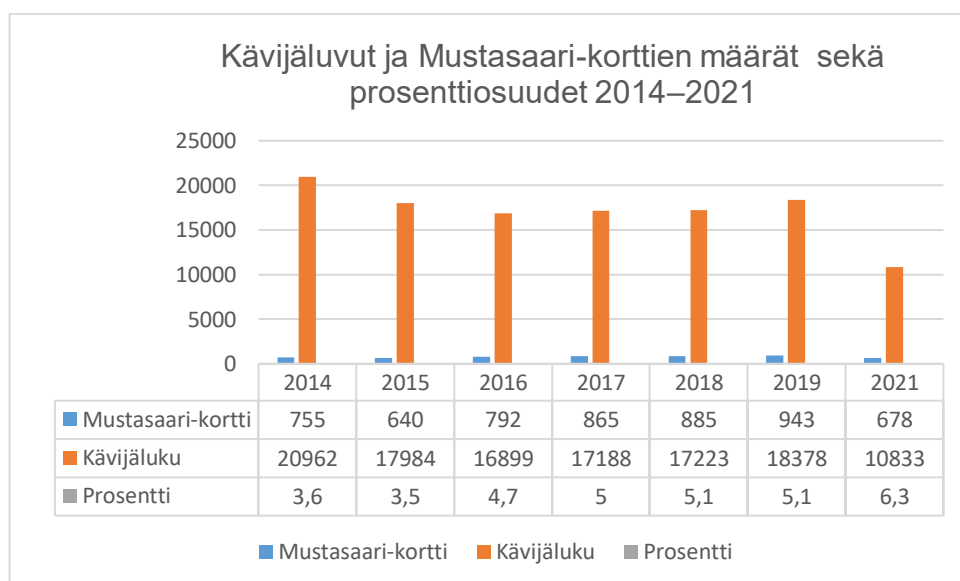
KUVIO 9: Seurakunnittain eritelty Mustasaari-korttien määrät vuosina 2014–2021

Yhteinen seurakuntatyön myöntämien korttien runsas määrä selittyy sillä, että se palvelee koko Helsingin aluetta hoitaen yhteisiä tehtäviä, kuten vammaistyötä. (Yhteinen seurakuntatyö - työtä uskon, toivon ja rakkauden puolesta 2021). Yksittäisten seurakuntien myöntämässä korttien määrässä on suurtakin vaihtelua vuodesta riippuen. On vaikea analysoida, mistä tämä johtuu. Emme myöskään pysty antamaan vastausta seurakuntien välillä oleviin suuriin eroihin Mustasaari-korttien määrässä. Yksi selittävä tekijä on, että seurakunnat ovat kooltaan ja väkimäärältään erilaisia ja asuinalueilla on myös sosioekonomisista eroja. Syyt voivat liittyä myös tiedonkulkuun liittyviin asioihin. Malmin seurakunnan korttien runsas määrä selittyy seurakunnan koolla, sillä se on väkimäärältään Suomen kolmanneksi suurin seurakunta ja Helsingin seurakuntayhtymän seurakunnista suurin (Malmin seurakunta n.d.). Näyttää siltä, että seurakunnan ja sitä kautta asiakkaan maantieteellisellä etäisyydellä Mustasaareen ei ole vaikutusta asiaan. He, jotka tarvitsevat korttia, tulevat välimatkasta huolimatta. Eniten kortteja myöntäneistä seurakunnista Malmin ja Mikaelin alueilta on molemmista melko pitkä matka Mustasaareen.

Seurakuntien taloudellisen avun resurssit vaihtelevat seurakunnista riippuen ja samoin myös diakonian asiakkaiden taloudellisen avun tarve (Rättyä 2012, 92). Diakoniatyön painotuksilla on melko paljon eroja seurakuntien välillä. Usein diakoniatyöntekijätiimi tai yksittäinen diakoniatyöntekijä määrittelee työnsä painopisteet. (Malkavaara 2007, 120.) Diakoniatyöntekijöillä on varsin suuri vapaus toteuttaa omaa työtään. Vastaajien henkilökohtaisella suhteella Mustasaaren saattaa olla vaikutusta siihen, kuinka aktiivisesti työntekijä informoi Mustasaarikortista asiakkaalleen ja kuinka runsaasti hän kortteja myöntää. Tällä saattoi olla vaikutusta myös kyselyyn vastaamisinnostukseen.

8.3 Mustasaari-kortti kokonaisvaltaisena auttamisena

Mustasaari-kortin käyttäjien kokonaismäärä on vaihdellut noin 640–943 käyttäjän välillä. Korttien prosentuaalinen osuus kokonaiskävijämäärästä on vaihdellut 3.6–5.3 % välillä vuosien 2014–2019 aikana (kuvio 10). Koronakesänä 2021 korttien käyttäjien osuus oli 6.3 %, ja se oli samalla tilastollinen ennätys. Kiistatonta on, että ne, jotka tarvitsevat kortin sisältämiä palveluita, tulevat koronaan liittyvistä riskeistä huolimatta.

KUVIO 10: Mustasaaren kävijäluvut suhteessa Mustasaari-korttien käyttäjien määrään

Kuvio 10 osoittaa, että vuoden 2014 jälkeen kokonaiskävijämäärä on ollut laskusuunnassa ja Mustasaari-korttien prosentuaalinen osuus nousulinjassa. (Mustasaaren kävijätilastot 2014–2021; Mustasaari-kortti –tilastot 2014–2021.) Tämä vahvistaa sen, että Mustasaari-kortin paikka on vakaa ja tarve tasaista.

Diakoniatyössä kohdataan hyvinvointiyhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä ihmisiä. Mustasaari-kortti toteuttaa diakoniatyön keskeistä ajatusta ja ottaa asiakkaan elämäntilanteen huomioon kokonaisvaltaisesti monesta eri näkökulmasta käsin.

Diakoniatyöntekijä voi olla monelle autettavalleen ainoa ihminen, jolle puhua asioistaan ja joka ottaa hänet todesta. Todesta ottaminen kertoo kuulluksi ja välityksi tulemisesta. Tällä voi olla suuri merkitys itsetunnon ja ihmisarvon kannalta. (Kettunen 2001, 167.)

Mustasaaren vierailu vahvistaa tasa-arvoisuuden tunnetta, sillä kortin käyttäjä ei erotu muista Mustasaaren vierailijoista. Mustasaari-kortti tukee myös ihmisen itsemääräämisoikeutta, koska asiakas voi itse valita päivän, jolloin saapuu saareen. Eräs vastaajista sanoitti asian näin: *Ihminen voi valita, koska ja keiden kanssa menee saareen ja kuinka kauan saarella haluaa olla.* Hakalan (2002) havainnon mukaan osa diakoniatyöntekijöistä kokee esimerkiksi ruokapankkitoiminnan asiakkaan aliarvioimiseksi, kun se on työntekijän määrittelemää, mitä ruokaa asiakkaan tulee syödä. Jos taas asiakkaalla on ostolupa kauppaan, hän saa itse valita haluamansa tuotteet. (Hakala 2002, 257.)

Diakonian tehtävään kuuluu sosiaalisen innovaattorin tai yhteiskunnallisen tienraivaajan rooli (Lama ja diakonian murros n.d.). Tätä tehtävää myös Mustasaari-kortin perustaminen lama-ajan keskellä toteutti. Suomen luterilaisen kirkon vahva asema suhteessa valtioon on luonut kirkolle erityisen roolin yhteiskunnassa. Eri-laisissa Suomea kohdanneissa kriisitilanteissa kirkon asema yhteiskunnallisena vaikuttajana on korostunut. Itsenäistymisen ja erityisesti toisen maailmansodan aikana kirkon tehtävä kansallisen yhtenäisyyden ja turvallisuuden tunteen rakentajana on ollut merkittävä. (Yeung, 2003, 201–206.) Mustasaari-kortti on käytännön tason esimerkki diakoniatyön toimimisesta oikeudenmukaisuuden äänenä ja yhteiskunnan heikompiosaisten puolustajana.

Diakonian auttamiskeinoihin on aina kuulunut aineellinen apu (Malkavaara 2002, 299). Asiakaskontaktit lisääntyivät laman aikana voimakkaasti. (Kettunen 2001, 13). Valtakunnallisen diakoniatyön tilastojen mukaan taloudellisen tuen tarve ei ole laman jälkeen juuri vähentynyt (Rättyä 2012, 92). Mustasaari-kortti syntyi lama-aikana eikä sille ole vertailukohtaa ennen lamaa. Mustasaari-korttien melko tasainen suosio vuosien 2014–2021 aikana kertonee siitä, että asiakkaiden avun tarpeessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Mustasaari-kortti on yksi taloudellisen avustamisen muodoista, mutta sitä suuremmaksi näyttää nousevan kokonaisvaltainen virkistymisen, tasa-arvoisuuden ja normaaliuden kokemus. Mustasaari-kortti ei ratkaise asiakkaan elämäntilannetta, mutta antaa hetken helpotuksen tilanteeseen: päivän erillään arjesta.

9 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Saimme kyselyyn vähemmän vastauksia, mitä alun perin toivoimme. Arviomme mukaan kyselyyn vastaamisinnostuksen saattoi vaikuttaa työntekijän henkilökohtainen suhde Mustasaareen ja kuinka tuttu konsepti Mustasaari-kortti on aiemman työhistorian perusteella. Vallitseva koronatilanne toi omat haasteensa, kun työntekijät olivat siirtyneet pääasiassa digitaaliseen työskentelyyn ja etätööhön. Helsingin Sanomien järjestämän kyselyn mukaan etätöitä tekevät ovat kuormittuneet viestiviidakosta (Harju, 2021). Helsingin seurakuntayhtymän työntekijöillä on lukuisia eri Teams-kanavia seurattavanaan ja lähettämistämme muistutusviesteistä huolimatta kyselymme saattoi hukkaa monien muiden viestien joukkoon.

Vastausprosentin on havaittu vaihtelevan kyselytutkimuksissa suuresti, ja siihen vaikuttavat monet tekijät, kuten suhde vastaajiin, kyselyn pituus tai monimutkaisuus. Sellaisissa tutkimuksissa, jolloin vastaajiin ei ole ennestään suhdetta, vastausprosenttia 20–30 pidetään erittäin hyvänä, 10–15 vastausprosenttia varmempana ja realistisempänä. (Kyselytutkimuksen otoskoko n.d.) Oman kyselymme noin 25 % vastausprosenttia voidaan pitää kohtuullisena, kun suuri osa vastaajista oli Leena Miettiselle entuudestaan tuttuja aiemman työhistorian perusteella.

Teimme opinnäytetyömme organisaation sisältä käsin, sillä omasta asemastaan johtuen Leena Miettisellä on eniten tietoa Mustasaari-kortista. Huomioimme tämän tosiasian tutkimuksen eettisyyttä pohtiessamme. Havaitimme vastauksia analysoidessamme, että osassa kysymyksistä oli hieman toistoa tai päällekkäisyyttä ja saimme käytännössä saman vastauksen eri kysymysten kautta. Toisaalta tämä lisää vastausten uskottavuutta. Kyselymme avulla teimme Mustasaari-kortin näkyväksi, keräsimme arvokasta tietoa nykyhetkisestä tilanteesta ja kortin merkityksestä seurakuntadiakoniassa.

Oliko Mustasaari-kortti tarkoitettu alun perin vain väliaikaiseksi avuksi? Siihen emme saa vastausta. Sen tiedämme, että siitä on vuosien saatossa muodostunut pysyvä käytäntö. Malkavaaran havainnon mukaan väliaikaiseksi hätäavuksi tar-

koitettuun toimintaan liittyy riski, että se jää pysyväksi, jos avun tarpeen vähene-
misessä ei ole nähtävissä merkkejä. Tämä oli tyypillistä esimerkiksi lama-aikana
aloitetulle ruokapankkitoiminnalle. (Malkavaara, 2002, 302.)

Helmikuussa 2022 alkaneen Ukrainan sodan arvellaan kiihdyttävän inflaatiota ja
nostavan hintoja (Kilpelänaho 2022). Tästä seurauksena edessä voi olla uusi
lama, jolloin Mustasaari-korttien tarve ei ainakaan vähene. Samaan aikaan uu-
simmat kirkon jäsentilastot vuodelta 2020 osoittavat, että kirkon ja erityisesti Hel-
singin seurakuntayhtymän taloustilanne heikkenee kiihtyvää vauhtia kirkkoon
kuulumisprosentin laskiessa (Helsingin seurakuntien tilinpäätös jäi pakkasen
puolelle 2021; Jäsentilasto 2020 kirkkoon kuuluvuus n.d.). Raju säästökuuri Hel-
singin seurakuntayhtymässä verottaa sekä työntekijöitä että kiinteistöjä (Juusela,
2021). Määrärahat vähenevät ja kaikki toiminta on kriittisen tarkastelu alla. Tämä
koskettaa myös Mustasaari-kortteja. Helsingin seurakuntayhtymän päättäjät ovat
vaikean haasteen edessä miettiessään säästökohteita. Eräs vastaajista sanoi
toiveensa näin:

*Mikäli mahdollista vaikuttaa koko HSRKYn alueella siihen, että ei
kiristettäisi eikä kuristettaisi diakonian taloudellisen auttamisen
mahdollisuutta minimiin. Sillä ne ihmiset, jotka todella ovat tämän
kortin tuoman mahdollisuuden varassa - he todella tarvitsevat vuo-
sittain tämän virkistyspäivänsä. Seurakunnat voivat supistaa mo-
nestakin muusta, mutta ei missään tapauksessa Mustasaari-kort-
tien myöntämisestä!*

Opinnäytetyössämme ei ole mahdollisuutta pureutua syvemmin esimerkiksi so-
sioekonomisiin tai alueellisiin eroihin seurakuntien välillä Mustasaari-korttien
myöntämisessä. Se on mahdollinen jatkotutkimuksen aihe. Diakoniatyötä on tut-
kimuksissa enimmäkseen tarkasteltu tilastojen ja työntekijän näkökulmasta niin,
että työntekijät ovat kertoneet näkemyksiään asiakkaan tilanteesta (Kettunen
2001, 5, 29). Tämä oli myös meidän lähestymistapamme asiaan. Olisi tärkeää
saada palautetta Mustasaari-korttien käyttäjiltä vierailukokemuksesta ja asiakas-
tyytyväisyydestä. Käyttäjäkokemuksen kerääminen edellyttää sitä, että palaute
kerätään anonymisti ilman kortin käyttäjien marginalisoimista.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Apua ja tukea diakoniatyöstä. 18.12.2020. Helsingin seurakuntayhtymä. Verkkosivu. Viitattu 26.9.2021. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/o4m6kcizf>

Collins, J. N. 2009. From διακονία to diaconia today. Historical aspects of interpretation. Verkkojulkaisussa Diakonian tutkimus 2/2009. Pdf-dokumentti. Viitattu 2.10.2021. http://dts.fi/files/2009/10/DT2_2009.pdf.

Diakonia. Suomen evankelisluterilainen kirkko n.d. Verkkosivu. Viitattu 18.10.2021. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Fleming, J 2018. Recognizing and resolving the challenges of being an insider researcher in work-integrated learning. Special Issue: Work-integrated learning research methodologies and methods. Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand. Pdf-dokumentti. Viitattu 1.10.2021. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1196753.pdf>, 19(3), 311-320

Hakala, P. 2002. Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Teoksessa Helosvuori R., Koskenvesa E., Niemelä P. & Veikkola J. (toim.). Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 233–266.

Harju, I. 2021. Etätyöläiset viestien viidakossa. Helsingin sanomat A 30. Talous. 5.10.2021. Viitattu 15.10.2021.

Helin, M., Hiilamo H. & Jokela U. 2010. Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.

Helsingin saaret, vesireitit ja merellinen Helsinki n.d. Verkkosivu. Viitattu 1.3.2021. <https://www.stadissa.fi/paikat/1491/helsingin-saaret-vesireitit-ja-merellinen-helsinki>

Helsingin seurakuntayhtymän hallinto ja organisaatio. 3.8.2021. Helsingin seurakuntayhtymä. Verkkosivu. Viitattu 26.9.2021. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/tlpyfqh2n>

Helsingin seurakuntien tilinpäätös jäi pakkasen puolelle. 10.06.2021. Kirkko Helsingissä. Kiinteistöosasto. Verkkosivu. Viitattu 27.9.2021. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/uutiset/helsinginseurakuntientilinpaaatosjai-pakkasenpuolelle>

Hermannin diakoniatalon Varustamo. 28.9.2021. Helsingin seurakunnat. Verkkosivu. Viitattu 29.9.2021. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/hermannin-diakoniatalo>

- Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Hosio, P., Kärkkäinen, E., Lahdelma, K., Laine-Mäkinen, P. & Raittila, K. 2006. Pala paratiisia. Mustasaaren tarina. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Jokela, U. 2011. Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalityö. Helsingin yliopisto. Väitöskirja. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 34. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Juntunen, E. 2006. Diakoniatyön taloudellinen apu ja viimesijaisen sosiaaliturvan aukot. Teoksessa Juntunen E., Grönlund, H. & Hiilamo, H. Viimeisellä luukulla. Tutkimus viimesijaisten sosiaaliturvan aukoista ja diakoniatyön kohdentumisesta. Helsinki: Kirkkohallitus, 51–176.
- Juntunen, E. 2007. "Koska se on muutakin kuin osto-osoitus". Diakoniatyöntekijöiden kokemuksia taloudelliseen avustamiseen motivoivista tekijöistä. Diakonian tutkimus aikakauskirja 2/2007. Pdf-dokumentti. Viitattu 2.10.2021. http://dts.fi/dokumentit/diakoniantutkimus2_07%5B1%5D.pdf
- Juusela, P. 2018. Töölön ja Meilahden seurakunnan yhdistyminen varmistui. Kirkko ja kaupunki 25.4.2018. Verkkosivu. Viitattu 29.9.2021. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/toolon-ja-meilahden-seurakunnan-yhdistymiselle-tuli-sinetti#7bbfb76d>
- Juusela, P. 2021. Raju säästöpaketti etenee Helsingin kirkkovaltuustoon - lähivuosina vähenevät sekä kirkot että seurakuntien työntekijät. Kirkko ja kaupunki 26.11.2021. Verkkosivu. Viitattu 3.3.2022. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/raju-saastopaketti-etenee-helsingin-kirkkovaltuustoon-lahivuosina-vahenevat-seka-kirkot-etta-seurakuntien-tyontekijamaara#2aed5013>
- Jäsentilasto 2020 kirkkoon kuuluvuus n.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Verkkosivu. Viitattu 6.4.2021. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=181>
- Kettunen, P. 2001. Leipää vai läsnäoloa? Asiakkaan tarve ja diakoniatyöntekijän työnäky laman puristuksessa. Kirkon tutkimuskeskus, sarja A. nro 76. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kilpelänaho, N. 2022. Näin Ukrainan sota vaikuttaa suomalaisten kukkaroon. Helsingin Sanomat 4.3.2022. Verkkosivu. Viitattu 27.3.2022. <https://www.hs.fi/talous/art-2000008660768.html>
- Kirkko Helsingissä -strategia vuoteen 2020. Pdf-dokumentti. Viitattu 1.9.2021. https://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/lauttasaari/zG8ZOIFdn/Kirkko_Helsingissa_strategia_2020.pdf
- Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055. Viitattu 1.10.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kirkkolaki 26.11.1993/1054. Viitattu 1.10.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Kuusimäki, K. 2012. Diakonia kirkon tehtävänä. Teoksessa Gothóni, R., Helosvuori, R., Kuusimäki, K. & Puuska, K. (toim.). Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja, 11–22.

Kyselytutkimuksen otoskoko n.d. Verkkosivu. Viitattu 3.3.2022. <https://fi.surveymonkey.com/mp/sample-size/>

Lama ja diakonian murros n.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Verkkosivu. Viitattu 25.2.2022. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/tietoa-diakoniasta/lama-ja-diakonian-murros>

Malkavaara, M. 2002. Nälkä ja köyhyys kirkon asiaksi. Teoksessa Mäkinen V. & Malkavaara M. (toim.). Lasaruksesta leipäjonoihin; köyhät kirkon kysymyksenä. Jyväskylä: Atena kustannus, 283–312.

Malkavaara, M. 2007. Suomalaisen diakoniatyön taustat ja nykytilanne. Teoksessa Latvus, K. & Elenius, A. (toim.). Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja. 83–121.

Malmin seurakunta n.d. Kirkko Helsingissä. Verkkosivu. Viitattu 3.3.2022. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/malminseurakunta.html.stx>

Mustasaari-kortti-tilastot 2014–2021. Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa. Mustasaaren toimintakeskus.

Mustasaaren kävijätilastot 2014–2021. Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa. Mustasaaren toimintakeskus.

Mustasaaren toimintakeskus n.d. Helsingin seurakuntayhtymä. Verkkosivu. Viitattu 2.10.2021. www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Mäkinen, A. 2021. Nuoriso- ja kouluyhteistyön pappi. Mustasaari-kortit. Sähköpostiviesti. Viitattu 28.3.2021.

Palveluoperaatio Saapas. n.d. Snellu. Verkkosivu. Viitattu 27.9.2021. <http://www.snellu.info/palveluoperaatio-saapas/>

Rättyä, L. 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa murroksessa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 179. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopisto. Pdf-dokumentti. Viitattu 1.10.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9602/urn_isbn_978-951-27-1309-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rättyä, L. 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Gothóni, R., Helosvuori, R., Kuusimäki, K. & Puuska, K. (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja, 80-110.

Sajari, P. 2020. Suomen historiassa ei ole ollut vastaavaa kriisiä. Helsingin Sanomat 24.4.2020. Verkkosivu. Viitattu 3.3.2022. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006484832.html>

Seurakuntajako. 08.04.2021. Kirkko Helsingissä. Verkkosivu. Viitattu 1.10. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/seurakunnat>

Sumeracki, M. 2018. Different research methods: Strengths and weaknesses for teachers, for parents, learning scientists posts, for students. Blogi-kirjoitus. Viitattu 2.3.2021. <https://www.learningscientists.org/blog/2018/3/8-1>

Talousapua ja neuvontaa n.d. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2021. <https://evl.fi/apua-ja-tukea/arjen-ongelmat/rahahuolet>

The Handbook of Research for Educational Communications and Technology. AECT. 3.8.2021. Verkkosivu. Viitattu 2.10.2021. <http://members.aect.org/edtech/ed1/41/41-01.html>

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Vuositilasto 2020. Helsingin seurakuntayhtymä. 19.2.2021. Pdf-dokumentti. Viitattu 1.10.2021. https://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/PIV70n9qy/jasentietojen_vuositilasto_2020.pdf

Yeung, A. B. 2003. The Re-Emergence of the Church in the Finnish Public Life? Christian Social Work as an Indicator of the Public Status of the Church. *Journal of contemporary religion* 18 (2), 197–211. Viitattu 21.2.2002. Vaatii käyttöoikeuden. DOI: 10.1080/1353790032000067527

Yhteinen seurakuntatyö - työtä uskon, toivon ja rakkauden puolesta. 10.09.2021. Kirkko Helsingissä. Verkkosivu. Viitattu 28.9.2021. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/8205tyotauskontoivonjarakkautenpuolesta>

LIITTEET

Liite 1. Mustasaari-korttien myöntämishjeistus työntekijöille

MUSTASAARI-KORTIT

MIKÄ ON MUSTASAARI-KORTTI?

Mustasaari-kortti on Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyön myöntämä lahjakortti Mustasaareen päiväretkä varten.

Vuosittain saarella vierailee noin 900 Mustasaari-kortin tyytyväistä käyttäjää.

KENELLE TARKOITETTU?

- kortti myönnetään diakonisin perustein yksityishenkilöille tai perheille.
- työntekijä kirjoittaa jokaiseen korttiin käyttäjän nimen, ja jokaiselle perheen jäsenelle kirjoitetaan oma kortti. Lasten ikä tulee merkitä korttiin.
- Mikäli kortin haltija tarvitsee saattajan mukaansa eikä henkilön nimi ole tiedossa, korttiin kirjoitetaan esim. *Matti Mielikäisen* saattaja. Saattaja tarvitsee siis myös oman kortin.
- kortin voi myöntää samalle henkilölle vain kerran kesäkauden aikana.
- Jos saareen päättyy useampi samalle henkilölle myönnetty kortti,

laskutus tapahtuu todellisten kustannusten mukaisesti (esim. aikuisten kortti 19 €).

- kortissa tulee aina olla kortin käyttäjän nimen lisäksi myös kortin myöntäjän ja seurakunnan nimi selkeästi. Mustasaari lähettää laskun ja käytetyt kortit seurakuntiin elokuun loppuun mennessä.

- kortteja ei voi myöntää ryhmille.

SAAREEN SAAPUMINEN

- kortin käyttäjän tulee näyttää kortti lautan rahastajalle. Saareen saavuttua kortti vaihdetaan kanttiinissa lounas- ja kahvilippuihin tai sunnuntailounaslippuun.
- korttiin sisältyvät palvelut tulee käyttää saman vierailun aikana. Sisältöä ei voi vaihtaa muihin tuotteisiin.
- saari on päihteetön, ja sinne ei valitettavasti voi tuoda koiria.
- koronatilanteesta johtuen lauttaan otetaan vain rajoitettu määrä matkustajia. Jonoihin on syytä varautua vierailun aikana.

KORTIT VOIMASSA TI-SU
22.6.–8.8.2021

KORTTI SISÄLTÄÄ TI-LA:

- matkat
- lounas klo 12–14
- kahvi ja korvapuusti aikuisille
- tikkujäätelö ja pillimehu lapsille

SUNNUNTAISIN:

- matkat
- sunnuntailounas ja kahvi jälkiruokineen klo 11–14 (ei korvapuustia)
- lapsille lounaan lisäksi tikkujäätelö.

HINNAT:

- Aikuiset ja yli 12-v. lapset: 15 €.
- Lapset: alle 7 v. 5 € ja 7–12 v. 8 €

LAUTTA-AIKATAULUT JA LISÄTIETOJA:

www.mustasaarentoimintakeskus.fi

MUSTASAARI
KIRKKO HELSINGISSÄ

Liite 2. Mustasaari-korttipohjat aikuisille ja lapsille

Aikuisten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, kahvi ja korvapuusti. Lounasaika klo 12 - 14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja jälkiruokapöytä klo 11 - 14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Aikuisten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, kahvi ja korvapuusti. Lounasaika klo 12 - 14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja jälkiruokapöytä klo 11 - 14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Aikuisten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, kahvi ja korvapuusti. Lounasaika klo 12 - 14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja jälkiruokapöytä klo 11 - 14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Aikuisten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, kahvi ja korvapuusti. Lounasaika klo 12 - 14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja jälkiruokapöytä klo 11 - 14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Lasten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, jaatelo ja pillimehu. Lounasaika klo 12-14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja tikujaatelo klo 11-14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Lapsen ikä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Lasten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, jaatelo ja pillimehu. Lounasaika klo 12-14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja tikujaatelo klo 11-14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Lapsen ikä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Lasten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, jaatelo ja pillimehu. Lounasaika klo 12-14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja tikujaatelo klo 11-14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Lapsen ikä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Lasten kortti
voimassa 22.6. - 8.8.2021

Kortin sisältö:
ti-la: markat, lounas, jaatelo ja pillimehu. Lounasaika klo 12-14.
su: markat sekä sunnuntailounas ja tikujaatelo klo 11-14.
Kortti vaihdetaan lounaslippuun kahvikassa.

Kortin käyttäjä: _____
Lapsen ikä: _____
Kortin myöntäjä ja seurakunta: _____

Aukioloajat: tiistai, perjantai-sunnuntai klo 9-18. Keskiylikko-torstai klo 9-20.
Maanantaisin saari on suljettu.
Saari on avoinna juhannusaattona 25.6. klo 12-20 ja suljettu 26.-27.6.
Mustasaari on palhteeton.

Yhteystiedot: p. 09 2340 2590, mustasaari@evl.fi, www.mustasaarentoimintakeskus.fi

Liite 3. Webropol-kysely

1(6)

Hyvä Helsingin seurakuntayhtymän Mustasaari-kortteja myöntävä työntekijä.

Kortit tuottavat vuosi toisensa perään runsaasti iloa ja virkistystä käyttäjilleen.

Teemme Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomi muutokoulutukseen liittyen opinnäytetyön Mustasaari-kortista.

Keräämme tämän kyselyn kautta tietoa Mustasaari-kortin myöntämisperusteita ja -prosessista Helsingin seurakuntayhtymän seurakunnissa ja yhteisen seurakuntatyön yksiköissä. Samalla keräämme myös mahdollisia kehitysideoita.

Tutkimuksemme tärkein osa olet sinä - kortin myöntäjänä. Tietosi ja kokemuksesi ovat meille erittäin arvokkaita.

Olemme pyrkineet tekemään kyselystä mahdollisimman sujuvan ja käyttäjäystävällisen - se ei vie kauan aikaasi.

Kyselyyn voi vastata 31.7.2021 saakka.

Kyselyn tietoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Vastaajan henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa. Kyselymme tiedot säilytetään Mustasaaren toimintakeskuksessa Mustasaari-kortteihin liittyvän tiedotuksen ja toiminnan kehittämiseen.

Ystävällisin terveisin,

Leena Miettinen

Toiminnanjohtaja

Mustasaaren toimintakeskus

Elina Vitkala

Diakoni,

Mediapedagogi

Lisätietoja:

leena.miettinen@evl.fi

puh. 09 2340 2534

2(6)

1. Nykyinen työpaikkasi *

- Seurakunta, mikä:
- Yhteisen seurakuntatyön yksikkö tai työmuoto

2. Koulutuksesi *

- Diakoniatyöntekijä
- Nuorisotyönohjaaja
- Teologi
- Muu. Mikä?

3. Kuinka monta vuotta olet myöntänyt Mustasaari-kortteja? *

- 1 - 5 vuotta
- 6 - 10 vuotta
- 11 - 15 vuotta
- 16 - 20 vuotta
- Yli 20 vuotta

4. Kuinka monta korttia (noin) myönnyt vuosittain *

- Alle 10
- 10 - 20
- 20 - 30

3(6)

 Yli 30**5. Mitä kautta olet saanut tietoa Mustasaari-kortista? *** Esimieheltäni Kollegaltani Mustasaaresta Tiimiltäni Muu. Mikä: **6. Miten asiakkaasi saavat tietoa Mustasaari-kortista? *** Minulta Mustasaaresta Tuttaviltaan Muualta, mistä: **7. Keneltä olet saanut ohjeet, kuinka ja kenelle Mustasaari-kortteja myönnetään? *** Esimieheltäni Kollegaltani Mustasaaresta Tiimiltäni Muualta. Mistä? **8. Millainen on kokemuksesi Mustasaari-korttiin liittyvästä tiedotuksesta sekä ohjeistuksesta Mustasaaren taholta? ***

4(6)

9. Kuvaile Mustasaari-kortin myöntämisprosessi omin sanoin: *

10. Millä perusteella myönnet kortin asiakkaille? *

11. Kenelle kortti on mielestäsi tarkoitettu? *

12. Mikä kortin tavoite mielestäsi on? *

- Hengellisyys
- Hyvinvoinnin tukeminen
- Kotouttaminen
- Mahdollisuus nauttia Mustasaaren päivän ateria ja kahvit
- Luontokokemus

5(6)

 Virkistyminen

 Muu. Mikä:
13. Mikä kortin tavoite mielestäsi on?

Valitse niin monta vaihtoehtoa, kuin tahdot.

Merkitse vaihtoehtoihin myös niiden tärkeys

1: Erittäin tärkeä, 2: Melko tärkeä, 3: Tärkeä.

	1	2	3
Hengellisyys	☐	☐	☐
Hyvinvoinnin tukeminen	☐	☐	☐
Kotouttaminen	☐	☐	☐
Luontokokemus	☐	☐	☐
Mahdollisuus nauttia Mustasaaren päivän ateria ja kahvit	☐	☐	☐
Mustasaari-kortti taloudellisen tuen muotona	☐	☐	☐
Virkistyminen	☐	☐	☐
Muu. Mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

14. Ketkä hyötyvät kortista eniten? *

15. Millä tavoin kortti lisää asiakkaittesi hyvinvointia? *

6(6)

16. Kuinka tärkeä Mustasaari-kortti on diakonian avustusmuotona? *

- Erittäin tärkeä
- Melko tärkeä
- Tärkeä
- Jokseenkin tärkeä
- Vähäinen

17. Onko asiakkaiden tarpeessa tapahtunut kortin suhteen muutoksia vuosien varrella? *

- Ei
- On. Mitä?

18. Minkälaista palautetta asiakkaasi ovat antaneet vierailustaan Mustasaarella? *

19. Millaisia kehitysideoita sinulla on Mustasaari-kortin suhteen? Otamme niitä ilolla vastaan!
